

Decizia nr.799

din 17 iunie 2011

asupra proiectului de lege privind revizuirea Constituției României

În temeiul art.146 lit.a) teza finală din Constituție, Curtea Constituțională se pronunță, din oficiu, asupra inițiativelor de revizuire a Constituției.

Prin adresa nr.1172 din 9 iunie 2011, Președintele României a înaintat Curții Constituționale proiectul de lege privind revizuirea Constituției României, inițiat la propunerea Guvernului.

Proiectul de lege privind revizuirea Constituției are următoarea redactare:

„Art. I

Constituția României, republicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 767 din 31 octombrie 2003, se modifică și se completează astfel:

1. Articolul 6 se completează cu un nou alineat, (3), astfel:

După alineatul (2) se introduce un nou alineat, (3), cu următorul cuprins:

„(3) Autoritățile publice vor consulta organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale în legătură cu deciziile privind păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității lor etnice, culturale și religioase.”

2. Alineatul (3) al articolului 23 se modifică astfel:

Alineatul (3) va avea următorul cuprins:

„(3) Reținerea nu poate depăși 48 de ore.”

3. Alineatul (2) al articolului 37 se modifică astfel:

Alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Candidații trebuie să fi împlinit, până în ziua alegerilor inclusiv, vârsta de cel puțin 23 de ani pentru a fi aleși în Parlamentul României sau în organele administrației publice locale și vârsta de cel puțin 35 de ani pentru a fi aleși în funcția de Președinte al României.”

4. Alineatul (3) al articolului 40 se modifică astfel:

Alineatul (3) va avea următorul cuprins:

„(3) Nu pot face parte din partide politice judecătorii Curții Constituționale, Avocatul Poporului și adjuncții acestuia, magistrații, cadrele militare în activitate, poliștii și alte categorii de funcționari publici stabilite prin lege organică.”

5. Alineatul (8) al articolului 44 se modifică astfel:

Alineatul (8) va avea următorul cuprins:

„(8) Avera dobândită licit nu poate fi confiscată.”

6. Alineatul (3) al articolului 52 se modifică astfel:

Alineatul (3) va avea următorul cuprins:

„(3) Statul răspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare. Răspunderea statului este stabilită în condițiile legii și nu înlătură răspunderea magistraților pentru erorile judiciare săvârșite.”

7. Alineatul (1) al articolului 58 se modifică astfel:

Alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Avocatul Poporului este numit de către Parlament, pe o durata de 5 ani, pentru apărarea drepturilor și libertăților persoanelor fizice. Adjuncții Avocatului Poporului sunt specializați pe domenii de activitate, conform legii de organizare și funcționare a instituției.”

8. Articolul 60 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Articolul 60

Avocatul Poporului prezintă Parlamentului rapoarte, anual sau la cererea acestuia. Rapoartele pot conține recomandări privind legislația sau măsuri de altă natură, pentru ocrotirea drepturilor și a libertăților cetățenilor."

9. Alineatul (2) al articolului 61 se modifică astfel:

Alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Parlamentul este alcătuit dintr-o singură Cameră."

10. Articolul 62 se modifică și va avea următorul cuprins:

Denumirea articolului va fi: *„Alegerea Parlamentului"*

Cuprinsul articolului va fi:

„Articolul 62

(1) Parlamentul este ales prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, potrivit legii electorale.

(2) Organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale, care nu întrunesc în alegeri numărul de voturi pentru a fi reprezentate în Parlament, au dreptul la câte un loc de parlamentar, în condițiile legii electorale. Cetățenii unei minorități naționale pot fi reprezentați numai de o singură organizație.

(3) Numărul parlamentarilor se stabilește prin legea electorală, în raport cu populația țării, și nu poate depăși 300 de persoane."

11. Alineatele (1), (2) și (4) ale articolului 63 se modifică astfel:

Alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Parlamentul este ales pentru un mandat de 4 ani, care se prelungește de drept în stare de mobilizare, de război, de asediu sau de urgență, până la încetarea acestora."

Alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Alegerile pentru Parlament se desfășoară în cel mult 3 luni de la expirarea mandatului sau de la dizolvarea acestuia."

Alineatul (4) va avea următorul cuprins:

„(4) Mandatul Parlamentului se prelungește până la întrunirea legală a noului Parlament. În această perioadă nu poate fi revizuită Constituția și nu pot fi adoptate, modificate sau abrogate legi organice.”

12. Articolul 64 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Articolul 64

(1) Organizarea și funcționarea Parlamentului se stabilesc prin regulament propriu, adoptat cu votul majorității membrilor săi. Resursele financiare ale Parlamentului sunt prevăzute în bugetul propriu, aprobat de acesta și care face parte integrantă din bugetul de stat.

(2) Parlamentul își alege un birou permanent. Președintele Parlamentului se alege pe durata mandatului Parlamentului. Ceilalți membri al biroului permanent sunt aleși la începutul fiecărei sesiuni. Președintele Parlamentului și ceilalți membri ai biroului permanent pot fi revocați înainte de expirarea mandatului, în condițiile prevăzute de regulamentul de organizare și funcționare al Parlamentului.

(3) Parlamentarii se pot organiza în grupuri parlamentare, potrivit regulamentului de organizare și funcționare al Parlamentului.

(4) Parlamentul își constituie comisii permanente și poate institui comisii de anchetă sau alte comisii speciale.

(5) Biroul permanent și comisiile parlamentare se alcătuiesc potrivit configurației politice a Parlamentului.”

13. Articolul 65 se modifică și va avea următorul cuprins:

Denumirea articolului va fi; **„Ședințele Parlamentului”**

Cuprinsul articolului va fi:

„Articolul 65

(1)Parlamentul lucrează în ședințe. Ședințele Parlamentului sunt publice.

(2)Parlamentul poate hotărî ca anumite ședințe să fie secrete."

14. Articolul 66 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Articolul 66

(1)Parlamentul se întrunește în două sesiuni ordinare pe an. Prima sesiune începe în luna februarie și nu poate depăși sfârșitul lunii iunie. A doua sesiune începe în luna septembrie și nu poate depăși sfârșitul lunii decembrie.

(2)Parlamentul se întrunește și în sesiuni extraordinare, la cererea Președintelui României, a biroului permanent al Parlamentului ori a cel puțin o treime din numărul parlamentarilor.

(3)Convocarea Parlamentului se face de președintele acestuia."

15. Articolul 67 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Articolul 67

Parlamentul adoptă legi, hotărâri și moțiuni, în prezența majorității membrilor."

16. Articolul 68 se abrogă.

17. La Titlul III, Capitolul I, titlul Secțiunii a 2-a se modifică și va avea următorul cuprins :

«SECȚIUNEA a 2-a

Statutul parlamentarilor»

18. Alineatul (1) al articolului 69 se modifică astfel:

Alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) În exercitarea mandatului, parlamentarii sunt în serviciul poporului.”

19. Articolul 70 se modifică și va avea următorul cuprins:

Denumirea articolului va fi: **„Mandatul parlamentarilor”**

Cuprinsul articolului va fi:

„Articolul 70

(1)Parlamentarii intră în exercițiul mandatului la data întrunirii legale a Parlamentului, sub condiția validării alegerii și a depunerii jurământului. Jurământul se stabilește prin lege organică.

(2)Calitatea de parlamentar încetează la data întrunirii legale a Parlamentului nou ales sau în caz de demisie, de pierdere a drepturilor electorale, de incompatibilitate ori de deces."

20. Alineatele (1) și (2) ale articolului 71 se modifică astfel:

Alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Nimeni nu poate fi, în același timp, membru al Parlamentului și membru al Parlamentului European."

Alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Calitatea de parlamentar este incompatibilă cu exercitarea oricărei funcții publice de autoritate, cu excepția celei de membru al Guvernului."

21. Articolul 72 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Articolul 72

(1)Parlamentarii nu pot fi trași la răspundere juridică pentru voturile sau pentru opiniile politice exprimate în exercitarea mandatului.

(2)Urmărirea și trimiterea în judecată penală a parlamentarilor, pentru fapte care nu au legătură cu voturile sau cu opiniile politice exprimate în exercitarea mandatului, se pot face numai de către Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție. Competența de judecată aparține Înaltei Curți de Casație și Justiție."

22. Alineatul (3) al articolului 73 se modifică și se completează astfel:

Litera c) va avea următorul cuprins:

„c) statutul parlamentarilor, stabilirea indemnizației și a celorlalte drepturi ale acestora;”

După litera s) se introduce o nouă literă, s¹), cu următorul cuprins:

„s¹) răspunderea judecătorilor și procurorilor;”

23. Alineatele (1), (3), (4) și (5) ale articolului 74 se modifică astfel:

Alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Inițiativa legislativă aparține, după caz, Guvernului, parlamentarilor sau unui număr de cel puțin 100.000 de cetățeni cu drept de vot. Cetățenii care își manifestă dreptul la inițiativă legislativă trebuie să provină din cel puțin un sfert din județele țării, iar în fiecare din aceste județe, respectiv în municipiul București, trebuie să fie înregistrate cel puțin 5.000 de semnături în sprijinul acestei inițiative.”

Alineatul (3) va avea următorul cuprins:

„(3) Guvernul își exercită inițiativa legislativă prin transmiterea proiectului de lege către Parlament.”

Alineatul (4) va avea următorul cuprins:

„(4) Parlamentarii și cetățenii care exercită dreptul la inițiativă legislativă pot prezenta propuneri legislative numai în forma cerută pentru proiectele de legi.”

Alineatul (5) se abrogă.

24. Articolul 75 se abrogă.

25. Articolul 76 se modifică și va avea următorul cuprins:

„(1) Propunerile legislative și proiectele de legi vor fi dezbătute și votate în plen în două lecturi succesive, la cel puțin 30 de zile distanță. În cadrul primei lecturi, dezbaterile și votul se vor face pe articole. În cadrul celei de-a doua lecturi, dezbaterile și votul se vor face pe articole, urmate de votul final pe întreaga lege. În mod excepțional, Parlamentul poate aproba, cu majoritatea

voturilor membrilor prezenți, reducerea termenului de 30 de zile și adoptarea unui proiect de lege sau a unei propuneri legislative în procedură de urgență

(2) Legile organice și hotărârea privind regulamentul de organizare și funcționare al Parlamentului se adoptă cu votul majorității membrilor săi.

(3) Legile ordinare și hotărârile se adoptă cu votul majorității membrilor prezenți la ședința Parlamentului.

(4) La cererea Guvernului sau din proprie inițiativă, Parlamentul poate adopta proiecte de legi sau propuneri legislative în procedura de urgență prevăzută la alineatul (1). Această procedură se reglementează prin regulamentul de organizare și funcționare al Parlamentului."

26. Alineatul (2) al articolului 77 se modifică astfel:

Alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Înainte de promulgare, Președintele poate cere Parlamentului, o singură dată, reexaminarea legii. Prevederile articolului 76 alineatul (4) se aplică în mod corespunzător."

27. Alineatul (2) al articolului 82 se modifică astfel:

Alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Candidatul a cărui alegere a fost validată depune în fața Parlamentului următorul jurământ: «Jur să-mi dăruiesc toată puterea și priceperea pentru propășirea spirituală și materială a poporului român, să respect Constituția și legile țării, să apăr democrația, drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor, suveranitatea, independența, unitatea și integritatea teritorială a României. Așa să-mi ajute Dumnezeu!»."

28. Articolul 85 se completează cu un nou alineat, (2¹), astfel:

După alineatul (2) se introduce un nou alineat, (2¹), cu următorul cuprins:

„(2¹) Propunerea primului-ministru de revocare și de numire a unor membri ai Guvernului se poate face numai după consultarea prealabilă a Președintelui.”

29. Alineatul (1) al articolului 87 se modifică astfel:

Alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Președintele României poate lua parte la ședințele Guvernului în care se dezbat probleme de interes național privind politica externă, securitatea națională și, la cererea primului-ministru, în alte situații.”

30. Alineatul (1) al articolului 89 se modifică astfel:

Alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) După consultarea președintelui Parlamentului și a liderilor grupurilor parlamentare, Președintele României poate dizolva Parlamentul, dacă acesta nu a acordat votul de încredere pentru formarea Guvernului în termen de 45 de zile de la prima solicitare și numai după respingerea a cel puțin două solicitări de investitură.”

31. Articolul 90 se completează cu trei noi alineate, (2), (3) și (4), astfel:

Alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Problemele care se supun referendumului și data desfășurării acestuia se stabilesc de Președintele României, prin decret.”

Alineatul (3) va avea următorul cuprins:

„(3) Punctul de vedere al Parlamentului asupra inițierii referendumului de către Președintele României se exprimă, printr-o hotărâre adoptată de Parlament, cu votul majorității membrilor prezenți, în termen de cel mult 30 de zile calendaristice de la solicitarea Președintelui.”

Alineatul (4) va avea următorul cuprins:

„(4) Dacă hotărârea Parlamentului nu este adoptată în termenul prevăzut la alineatul (3), procedura de consultare a Parlamentului se consideră

îndeplinită, iar Președintele României poate emite decretul privind organizarea referendumului."

32. Articolul 92 se completează cu două noi alineate, (3¹) și (5), astfel:

După alineatul (3) se introduce un nou alineat, (3¹), cu următorul cuprins:

„(3¹) Declararea stării de război precum și suspendarea sau încetarea ostilităților militare se fac de către Parlament, cu votul majorității membrilor acestuia."

După alineatul (4) se introduce un nou alineat, (5), cu următorul cuprins:

„(5) Președintele României propune Parlamentului numirea directorilor serviciilor de informații, iar Parlamentul exercită controlul asupra activității acestor servicii."

33. Litera a) a articolului 94 se modifică astfel:

Litera a) va avea următorul cuprins:

„a) conferă și retrage decorații și titluri de onoare;"

34. Articolul 95 se modifică și se completează astfel:

Alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) În cazul săvârșirii unor fapte grave prin care încalcă prevederile Constituției, Președintele României poate fi suspendat din funcție de către Parlament, cu votul majorității membrilor săi, după obținerea avizului obligatoriu al Curții Constituționale cu privire la gravitatea faptelor și încălcarea Constituției."

După alineatul (1) se introduc două noi alineate, (1¹) și (1²), astfel:

Alineatul (1¹) va avea următorul cuprins:

„(1¹) Continuarea procedurii de suspendare este condiționată de avizul favorabil al Curții Constituționale. Președintele poate da Parlamentului explicații cu privire la faptele ce i se impută."

Alineatul (1²) va avea următorul cuprins:

„(1²) În cazul unui aviz negativ din partea Curții Constituționale, procedura de suspendare va înceta.”

Alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Propunerea de suspendare din funcție poate fi inițiată de cel puțin o treime din numărul parlamentarilor și se aduce, neîntârziat, la cunoștință Președintelui.”

35. Alineatele (1) și (2) ale articolului 96 se modifică astfel:

Alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Parlamentul, cu votul a cel puțin două treimi din numărul membrilor săi, poate hotărî punerea sub acuzare a Președintelui României pentru înaltă trădare.”

Alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Propunerea de punere sub acuzare poate fi inițiată de majoritatea parlamentarilor și se aduce, neîntârziat, la cunoștință Președintelui României pentru a putea da explicații cu privire la faptele ce i se impută.”

36. Alineatul (2) al articolului 97 se modifică astfel:

Alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) În termen de 60 de zile de la data la care a intervenit vacanța funcției de Președinte al României, Guvernul va organiza alegeri pentru funcția de Președinte.”

37. Articolul 98 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Articolul 98

(1) Dacă funcția de Președinte devine vacantă ori dacă Președintele este suspendat din funcție sau dacă se află în imposibilitate temporară de a-și exercita atribuțiile, interimatul se asigură de către Președintele Parlamentului.

(2) Atribuțiile prevăzute la articolul 85 alineatul (1), articolele 88-90 și

articolul 103 din Constituție nu pot fi exercitate pe durata interimatului funcției prezidențiale, cu excepția suspendării de drept a Președintelui României, prevăzută la articolul 96 alineatul (3)."

38. Alineatele (2) și (3) ale articolului 103 se modifică astfel:

Alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Candidatul pentru funcția de prim-ministru va cere, în termen de 10 zile de la desemnare, votul de încredere al Parlamentului asupra programului de guvernare și a listei propunerilor pentru membrii Guvernului. Parlamentul se va pronunța prin vot asupra formării noului Guvern în termen de 10 zile de la data solicitării votului de încredere. În caz contrar, după trecerea celor 10 zile, candidatul propus, împreună cu programul de guvernare și lista propunerilor pentru membrii Guvernului, va fi considerat respins de către Parlament, iar Președintele României va desemna un alt candidat pentru funcția de prim-ministru.”

Alineatul (3) va avea următorul cuprins:

„(3) Programul de guvernare și lista propunerilor pentru membrii Guvernului se dezbate de către Parlament care acordă încredere Guvernului cu votul majorității parlamentarilor.”

39. Alineatul (1) al articolului 105 se modifică astfel:

Alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Funcția de membru al Guvernului este incompatibilă cu exercitarea altei funcții publice de autoritate, cu excepția celei de parlamentar. De asemenea, ea este incompatibilă cu exercitarea unei funcții de reprezentare profesională salarizate în cadrul organizațiilor cu scop comercial.”

40. Alineatele (1) și (4) ale articolului 107 se modifică astfel:

Alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Primul-ministru conduce Guvernul și coordonează activitatea membrilor acestuia, respectând atribuțiile ce le revin. De asemenea, prezintă Parlamentului rapoarte și declarații cu privire la politica Guvernului, care se dezbate cu prioritate.”

Alineatul (4) va avea următorul cuprins:

„(4) Dacă unul dintre ceilalți membri ai Guvernului se află în una dintre situațiile prevăzute la articolul 106 sau este în imposibilitate de a-și exercita atribuțiile, Președintele României, la propunerea primului-ministru, va desemna un alt membru al Guvernului ca ministru interimar, până la numirea unui nou ministru. Interimatul, pe perioada imposibilității exercitării atribuțiilor, încetează dacă ministrul își reia activitatea în Guvern. Interimatul nu poate dura mai mult de 45 de zile.”

41. Articolului 109 se modifică și se completează astfel:

Alineatul (2) se abrogă.

Alineatul (3) va avea următorul cuprins:

„(3) Reglementarea răspunderii penale a membrilor Guvernului, pentru fapte săvârșite în exercițiul funcției lor, se stabilește prin lege organică. Urmărirea și trimiterea în judecată penală a membrilor Guvernului se realizează numai de către Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție. Competența de judecată aparține Înaltei Curți de Casație și Justiție”.

După alineatul (3) se introduce un nou alineat, (4), cu următorul cuprins:

„(4) Dacă s-a început urmărirea penală a unui membru al Guvernului, Președintele României poate dispune suspendarea acestuia din funcție. Trimiterea în judecată a unui membru al Guvernului atrage suspendarea lui din funcție.”

42. Alineatul (1) al articolului 111 se modifică astfel:

Alineatul (1) va avea următorul cuprins:

“(1) Guvernul și celelalte organe ale administrației publice, în cadrul controlului parlamentar al activității lor, sunt obligate să prezinte informațiile și documentele cerute de Parlament sau de comisiile parlamentare, prin intermediul președinților acestora. În cazul în care o inițiativă legislativă implică modificarea prevederilor bugetului de stat sau a bugetului asigurărilor sociale de stat, solicitarea informării este obligatorie.”

43. Articolul 112 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Articolul 112

(1)Guvernul și fiecare dintre membrii săi au obligația să răspundă la întrebările sau la interpelările formulate de parlamentari, în condițiile prevăzute de regulamentul de organizare și funcționare al Parlamentului.

(2)Parlamentul poate adopta o moțiune simplă prin care sa-și exprime poziția cu privire la o problemă de politică internă sau externă ori, după caz, cu privire la o problemă ce a făcut obiectul unei interpelări.”

44. Articolul 113 se modifică și va avea următorul cuprins:

„ Articolul 113

(1)Parlamentul poate retrage încrederea acordată Guvernului prin adoptarea unei moțiuni de cenzură, cu votul majorității membrilor săi.

(2)Moțiunea de cenzură poate fi inițiată de cel puțin o pătrime din numărul total al parlamentarilor și se comunică Guvernului la data depunerii.

(3)Moțiunea de cenzură se dezbate după 3 zile de la data când a fost prezentată în Parlament.

(4)Dacă moțiunea de cenzură a fost respinsă, parlamentarii care au semnat-o nu mai pot iniția, în aceeași sesiune, o nouă moțiune de cenzură, cu excepția cazului în care Guvernul își angajează răspunderea potrivit articolului 114.”

45. Articolul 114 se modifică și se completează astfel:

Alineatul(1) va avea următorul cuprins:

„(1) Guvernul își poate angaja răspunderea în fața Parlamentului, o singură dată într-o sesiune, asupra unui program, a unei declarații de politică generală sau a unui proiect de lege.”

După alineatul (1) se introduce un nou alineat, (1¹), cu următorul cuprins:

“(1¹) Limitarea angajării răspunderii prevăzută la alineatul (1) nu se aplică în cazul proiectului bugetului de stat și cel al asigurărilor sociale de stat.”

Alineatul (4) va avea următorul cuprins:

„(4) în cazul în care Președintele României cere reexaminarea legii adoptate potrivit alineatului (3), dezbaterile și votul se vor face de către Parlament, într-o singură lectură, pe articolele sesizate, urmate de votul final pe întreaga lege.”

46. Alineatul (5) al articolului 115 se modifică astfel:

Alineatul (5) va avea următorul cuprins:

“(5) Ordonanța de urgență intră în vigoare numai după depunerea sa spre dezbateri la Parlament și după publicarea ei în Monitorul Oficial al României. Parlamentul, dacă nu se află în sesiune, se convoacă în mod obligatoriu în 5 zile de la depunere. Ordonanța de urgență cuprinzând norme de natura legii organice se aprobă cu majoritatea prevăzută la articolul 76 alineatul (1).”

47. Articolul 119 se completează cu două noi alineate, (2) și (3), astfel:

Alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) În condițiile legii, Consiliul Suprem de Apărare a Țării transmite Parlamentului, în vederea aprobării, strategia de securitate națională.”

Alineatul (3) va avea următorul cuprins:

„(3) Consiliul Suprem de Apărare a Țării transmite Parlamentului rapoartele asupra activității desfășurate, în vederea examinării acestora.”

48. Articolul 124 se modifică și se completează astfel:

Alineatul (3) va avea următorul cuprins:

„(3) Judecătorii sunt independenți și se supun numai Constituției, legii și deciziilor Curții Constituționale.”

După alineatul (3) se introduce un nou alineat, (4), cu următorul cuprins:

„(4) Răspunderea judecătorilor și procurorilor se reglementează prin lege organică.”

49. Alineatul (6) al articolului 126 se modifică astfel:

Alineatul (6) va avea următorul cuprins:

„(6) Controlul judecătoresc al actelor administrative ale autorităților publice, pe calea contenciosului administrativ, este garantat, cu excepția celor care privesc raporturile cu Parlamentul, a actelor de comandament cu caracter militar, precum și a celor care privesc politicile fiscale și bugetare ale Guvernului, în condițiile legii contenciosului administrativ. Instanțele de contencios administrativ sunt competente să soluționeze cererile persoanelor vătămate prin ordonanțe sau, după caz, prin dispoziții din ordonanțe declarate neconstituționale.”

50. Alineatele (2), (3), (4), (5) și (6) ale articolului 133 se modifică astfel:

Litera a) a alineatului (2) va avea următorul cuprins:

„a) 10 sunt aleși în adunările generale ale magistraților și validați de Parlament; aceștia fac parte din două secții, una pentru judecători și una pentru procurori; prima secție este compusă din 5 judecători, iar cea de-a doua din 5 procurori;”

Litera b) a alineatului (2) va avea următorul cuprins:

„b) 6 reprezentanți ai societății civile, care se bucură de înaltă reputație profesională și morală: 3 numiți de Parlament și 3 de către Președintele României;”

Alineatul (3) va avea următorul cuprins:

„(3) Președintele Consiliului Superior ai Magistraturii este ales dintre membrii prevăzuți la alineatul (2) literele a) și b), pentru un mandat de un an, ce poate fi înnoit o singură dată. Mandatul acestuia nu poate fi prelungit.”

Alineatul (4) va avea următorul cuprins:

„(4) Durata mandatului membrilor Consiliului Superior al Magistraturii este de 6 ani și nu poate fi prelungit sau înnoit.”

Alineatul (5) va avea următorul cuprins:

“(5) Hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii nu pot fi luate prin vot secret și se motivează.”

Alineatul (6) se abrogă.

51. Articolul 138 se modifică și se completează astfel:

Alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Guvernul elaborează anual proiectul bugetului de stat și pe cel al asigurărilor sociale de stat, pe care le transmite instituțiilor Uniunii Europene, după informarea prealabilă a Parlamentului asupra conținutului acestora.”

După alineatul (2) se introduce un nou alineat, (2¹), cu următorul cuprins:

„(2¹) Guvernul supune spre aprobare Parlamentului, separat, proiectul bugetului de stat și pe cel al asigurărilor sociale de stat.”

52. După articolul 138 se introduce un nou articol, 138¹ cu următorul cuprins:

Denumirea articolului va fi: *„Politica financiară”*

Cuprinsul articolului va fi:

„Articolul 138¹

(1) Statul trebuie să evite deficitul bugetar excesiv. Deficitul bugetar nu poate fi mai mare de 3% din produsul intern brut, iar datoria publică nu poate depăși 60% din produsul intern brut.

(2) Împrumuturile externe pot fi contractate numai în domeniul investițiilor.

(3)În cazul producerii unei catastrofe naturale sau ivirii unor situații excepționale cu impact negativ semnificativ asupra finanțelor publice, valorile maxime prevăzute la alineatul (1) pot fi depășite, cu acordul majorității membrilor Parlamentului, numai dacă depășirea poate fi compensată în maximum trei ani.

(4)Prin derogare de la dispozițiile alineatului (2), pentru prevenirea consecințelor unei calamități naturale sau ale unui dezastru deosebit de grav, cu acordul majorității membrilor Parlamentului, pot fi contractate și alte împrumuturi externe."

53. Alineatul (3) al articolului 140 se modifică astfel:

Alineatul (3) va avea următorul cuprins:

„(3) La cererea Parlamentului, Curtea de Conturi controlează modul de gestionare a resurselor publice și raportează despre cele constatate."

54. Alineatul (3) al articolului 142 se modifică astfel:

Alineatul (3) va avea următorul cuprins:

„(3) Șase judecători sunt numiți de Parlament și trei de Președintele României."

55. Literele a), b), c), e) și h) ale articolului 146 se modifică astfel:

Litera a) va avea următorul cuprins:

„a) se pronunță asupra constituționalității legilor, înainte de promulgarea acestora, la sesizarea Președintelui României, a președintelui Parlamentului, a Guvernului, a Înaltei Curți de Casație și Justiție, a Avocatului Poporului, a unui număr de cel puțin 40 de parlamentari precum și, din oficiu, asupra inițiativelor de revizuire a Constituției;"

Litera b) va avea următorul cuprins:

„b) se pronunță asupra constituționalității tratatelor sau altor acorduri internaționale, la sesizarea președintelui Parlamentului sau a unui număr de cel puțin 40 de parlamentari;”

Litera c) va avea următorul cuprins:

„c) se pronunță asupra constituționalității regulamentului Parlamentului, la sesizarea președintelui Parlamentului, a unui grup parlamentar sau a unui număr de cel puțin 40 de parlamentari;”

Litera e) va avea următorul cuprins:

„e) soluționează conflictele juridice de natură constituțională dintre autoritățile publice, la cererea Președintelui României, a președintelui Parlamentului, a primului-ministru sau a președintelui Consiliului Superior al Magistraturii;”

Litera h) va avea următorul cuprins:

„h) dă aviz obligatoriu pentru propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României;”

56. Alineatele (1) și (2) ale articolului 147 se modifică astfel:

Alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Dispozițiile din legile și ordonanțele în vigoare, precum și cele din Regulamentul Parlamentului, constatate ca fiind neconstituționale, își încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale dacă, în acest interval, Parlamentul sau Guvernul, după caz, nu pun de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției. Pe durata acestui termen, dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale sunt suspendate de drept.”

Alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) În cazurile de neconstituționalitate care privesc legile, înainte de promulgarea acestora, Parlamentul este obligat să reexamineze dispozițiile

respective pentru punerea lor de acord cu decizia Curții Constituționale. Prevederile articolului 76 alineatul (4) se aplică în mod corespunzător."

57. Articolul 148 se modifică și se completează astfel:

Alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) România este stat membru al Uniunii Europene și exercită în comun cu celelalte state membre competențele stabilite de tratatele Uniunii."

După alineatul (1) se introduce un nou alineat, (1¹), cu următorul cuprins:

„(1¹) Ratificarea actelor de revizuire a tratatelor constitutive ale Uniunii Europene se face prin lege adoptată de Parlament, cu o majoritate de două treimi din numărul membrilor săi."

Alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Ca urmare a aderării României la Uniunea Europeană, prevederile tratatelor constitutive sau de revizuire precum și celelalte acte juridice ale Uniunii Europene cu caracter obligatoriu au prioritate față de dispozițiile contrare din legile interne."

După alineatul (2) se introduce un nou alineat, (2¹), cu următorul cuprins:

„(2¹) Ratificarea tratatului privind aderarea unui stat la Uniunea Europeană se face prin lege adoptată de Parlament, cu o majoritate de două treimi din numărul membrilor săi."

Alineatul (3) se abrogă.

Alineatul (5) se abrogă.

58. Articolul 149 se modifică și va avea următorul cuprins:

Denumirea articolului va fi: ***„Participarea la Tratatul Atlanticului de Nord"***

Cuprinsul articolului va fi:

„Articolul 149

România este parte la Tratatul Atlanticului de Nord. Obligațiile care decurg din această calitate a României vor fi aduse la îndeplinire de către Parlament, Președintele României și Guvern."

59. Alineatul (1) al articolului 150 se modifică astfel:

Alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Revizuirea Constituției poate fi inițiată de Președintele României la propunerea Guvernului, de cel puțin o pătrime din numărul parlamentarilor, precum și de cel puțin 500.000 de cetățeni cu drept de vot."

60. Alineatele (1) și (2) ale articolului 151 se modifică astfel:

Alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Proiectul sau propunerea de revizuire trebuie adoptată de Parlament, cu o majoritate de cel puțin două treimi din numărul membrilor săi."

Alineatul (2) se abrogă.

61. Articolului 155 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Articolul 155

„(1) Prezenta lege de revizuire a Constituției intră în vigoare după aprobarea ei prin referendum.

(2) Instituțiile prevăzute de Constituție, existente la data intrării în vigoare a legii de revizuire, rămân în funcțiune până la constituirea celor noi.

(3) Până la întrunirea legală a noului Parlament ales conform prezentei legi de revizuire, proiectele de legi și propunerile legislative în curs de legiferare se dezbat și se adoptă potrivit dispozițiilor constituționale anterioare intrării în vigoare a legii de revizuire.

(4) După întrunirea legală a noului Parlament ales conform legii de revizuire, proiectele de legi și propunerile legislative adoptate sau respinse de către prima Cameră sesizată, potrivit dispozițiilor constituționale anterioare intrării

în vigoare a legii de revizuire, se dezbat și se adoptă de către Parlament, într-o singură lectură, pe articole, urmate de votul final pe întreaga lege.”

Art. II

Revizuirea adoptată prin prezenta lege se supune aprobării prin referendum organizat potrivit dispozițiilor art.151 alin. (3) din Constituția României.”

La dosarul cauzei, Consiliul Superior al Magistraturii a depus un document prin care își exprimă opinia cu privire la propunerile de revizuire referitoare la textele constituționale care vizează autoritatea judecătorească.

De asemenea, Asociația Magistraților din România a transmis Curții Constituționale un punct de vedere vizând “neconformitatea proiectului de revizuire a Constituției cu limitele de revizuire a Legii fundamentale, stabilite prin art.152 din Constituție”.

Luând în dezbatere acest proiect de lege, la termenele din 16 iunie 2011 și, respectiv, 17 iunie 2011,

CURTEA,

examinând proiectul de lege privind revizuirea Constituției României, raportul întocmit de judecătorii-raportori, dispozițiile Constituției, precum și prevederile Legii nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, reține următoarele:

Competența Curții Constituționale de a soluționa prezenta cauză este prevăzută de dispozițiile art.146 lit.a) teza finală din Constituție, potrivit cărora Curtea Constituțională „se pronunță [...], din oficiu, asupra inițiativelor de revizuire a Constituției”.

În exercitarea acestei competențe, Curtea Constituțională urmează să se pronunțe asupra îndeplinirii condițiilor constituționale de formă și de fond privind revizuirea Constituției, prevăzute de Titlul VII – art.150 – 152 al Legii fundamentale - „*Revizuirea Constituției*”, condiții care se referă la inițiativa revizuirii și limitele revizuirii. Totodată, Curtea urmează să se pronunțe cu privire la respectarea prevederilor tratatelor internaționale în materia drepturilor omului, la care România este parte iar, în exercitarea rolului său de garant al supremației Constituției, să examineze modificările propuse din perspectiva principiilor care fundamentează și definesc statul român, prevăzute de art.1 din Constituție.

A). Îndeplinirea condițiilor pentru exercitarea dreptului de inițiativă în materia revizuirii Constituției

Curtea reține că dreptul Președintelui României de a iniția revizuirea Legii fundamentale este prevăzut de art.150 alin.(1) din Constituție, potrivit căruia „*Revizuirea Constituției poate fi inițiată de Președintele României la propunerea Guvernului [...]*”

În cauză, Guvernul a adoptat, sub forma unui proiect de lege, propunerea de revizuire a Constituției în ședința din 21 aprilie 2010 și a transmis-o Președintelui României, cu adresa nr.5/EB/38 din 21 aprilie 2010.

În exercitarea dreptului său constituțional, prevăzut de art.150 alin.(1) din Legea fundamentală, Președintele României a decis inițierea procedurii de revizuire a Constituției și, înainte de sesizarea Parlamentului, a transmis Curții Constituționale proiectul de lege privind revizuirea Constituției, însoțit de următoarele documente: expunere de motive, avizul Consiliului Legislativ transmis Președintelui României cu adresa nr.256 din 9 iunie 2011, adresa Guvernului României nr.5/EB/38 din 21 aprilie 2010, de înaintare a propunerii de revizuire a Constituției către Președintele României, adresa Ministrului Justiției nr.41947 din 21 aprilie 2010 prin care a transmis primului - ministru proiectul de lege privind revizuirea Constituției României, împreună cu expunerea de motive.

Examinând aceste documente, Curtea constată că proiectul legii de revizuire înaintat de Președintele României Curții Constituționale pentru a se pronunța, în temeiul art.146 lit.a) teza întâi din Constituție, conține o serie de modificări și completări ale proiectului legii de revizuire înaintat Președintelui României de către Guvern. Astfel fiind, Curtea urmează să decidă dacă intervenția Președintelui, în sensul modificării și completării proiectului legii de revizuire a Constituției propus de Guvern, constituie o încălcare a normelor constituționale incidente în materia inițiativei revizuirii, norme care circumscriu limitele acesteia.

Curtea reține că dispozițiile art.150 din Constituție, care reglementează titularii dreptului de inițiere a revizuirii Constituției (Președintele României, deputați și senatori, respectiv cetățeni) instituie și o serie de condiții cu privire la exercitarea acestui drept. În cazul Președintelui României, dispozițiile menționate condiționează exercitarea dreptului în cauză doar de formularea unei propuneri în acest sens din partea Guvernului. Stabilind că revizuirea „*poate fi inițiată de Președintele României*”, textul constituțional nu distinge referitor la competențele Președintelui României în calitate de titular al dreptului de inițiativă a revizuirii Constituției, și nici nu instituie vreo obligație sau interdicție în ceea ce-l privește. Prin urmare, Președintele României, primind propunerea Guvernului de revizuire a Constituției, are deplina libertate de a decide să inițieze revizuirea Constituției sau să nu o inițieze, iar, în cazul în care decide inițierea acesteia, să își însușească întocmai, numai în parte, sau să completeze propunerea Guvernului. O altă interpretare a textului constituțional, în sensul atribuirii unui rol pur formal Președintelui României în cadrul acestei proceduri, respectiv acela de a transmite Parlamentului un proiect de lege privind revizuirea Constituției astfel cum a fost propus de Guvern, ar fi de natură să golească de conținut dreptul său de inițiativă. Or, acest drept i-a fost conferit de legiuitorul constituent tocmai în considerarea rolului și a poziției pe care Președintele României o ocupă în cadrul sistemului politic al societății, care îi permite să cunoască evoluția acesteia și perspectivele

sale de dezvoltare și să valorifice aceste constatări, inclusiv pe calea inițierii unui proces de modificare a Legii fundamentale a statului, atunci când, prin propunerea Guvernului în acest sens, se realizează un acord al celor doi reprezentanți ai puterii executive cu privire la inițierea unui astfel de proces.

Față de cele reținute, Curtea constată că exercitarea dreptului de inițiativă legislativă a revizuirii Constituției s-a făcut cu respectarea prevederilor art.150 alin.(1) din Constituția României.

De asemenea, au fost respectate dispozițiile art.19 alin.(1) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, proiectul legii de revizuire depus la Curtea Constituțională fiind însoțit de avizul Consiliului Legislativ.

B). Îndeplinirea condițiilor privind limitele revizuirii Constituției

Curtea constată că, în ceea ce privește limitele revizuirii, art.152 din Constituție stabilește: *„(1) Dispozițiile prezentei Constituții privind caracterul național, independent, unitar și indivizibil al statului român, forma republicană de guvernământ, integritatea teritoriului, independența justiției, pluralismul politic și limba oficială nu pot forma obiectul revizuirii.*

(2) De asemenea, nici o revizuire nu poate fi făcută dacă are ca rezultat suprimarea drepturilor și a libertăților fundamentale ale cetățenilor sau a garanțiilor acestora.

(3) Constituția nu poate fi revizuită pe durata stării de asediu sau a stării de urgență și nici în timp de război.”

Textul citat prevede condiții de fond ale inițiativei de revizuire [alineatele (1) și (2) ale art.152] și condiții de formă a acesteia [alin.(3) al art.152].

Sub aspectul condițiilor de formă, privitoare la normalitatea împrejurărilor revizuirii Constituției, textul art.152 alin.(3) din Legea fundamentală, care interzice revizuirea Constituției pe durata stării de asediu sau a stării de război se

coroborează cu cel al art.63 alin.(4) teza a doua din Constituție, potrivit căruia revizuirea Constituției nu se poate realiza în perioada în care mandatul Camerelor se prelungește până la întrunirea legală a noului Parlament.

Curtea constată că în cauză nu subzistă nici una dintre situațiile la care fac referire textele constituționale menționate, fiind întrunite condițiile de formă ale inițiativei de revizuire.

Pronunțarea cu privire la constituționalitatea de fond a inițiativei de revizuire impune examinarea modificărilor propuse prin raportare la dispozițiile art.152 alin.(1) și (2) din Constituție, pentru a determina dacă fac obiectul revizuirii caracterul național, independent, unitar și indivizibil al statului român, forma republicană de guvernământ, integritatea teritoriului, independența justiției, pluralismul politic și limba oficială, precum și dacă modificările propuse au ca efect suprimarea drepturilor și a libertăților fundamentale ale cetățenilor sau a garanțiilor acestora. În acest cadru, Curtea urmează să analizeze și modul de respectare a prevederilor tratatelor internaționale în materia drepturilor omului, la care România este parte, precum și a principiilor care definesc și fundamentează statul român.

Curtea, examinând din acest punct de vedere proiectul legii de revizuire a Constituției, observă mai întâi că prin noua reglementare propusă se urmărește atingerea următoarelor finalități, exprimate în cuprinsul expunerii de motive care însoțește acest proiect:

- trecerea la un Parlament unicameral, propunere justificată prin opțiunea exprimată în acest sens de majoritatea cetățenilor care au participat la referendumul național organizat de Președintele României la data de 22 noiembrie 2009;
- necesitatea unor adaptări și ajustări ale Constituției la realitățile societății actuale, cei 20 de ani de aplicare dovedind nu numai viabilitatea, ci și o serie de deficiențe

în aplicarea unor dispoziții constituționale la realitățile vieții sociale, economice și politice românești;

- clarificarea instituțională și reglementarea unor soluții de natură să determine cooperarea autorităților publice și eliminarea blocajelor ce ar putea să apară în raporturile dintre ele, ținând seama, îndeosebi, de jurisprudența Curții Constituționale exprimată în ultimii ani ca urmare a conflictelor juridice de natură constituțională pe care le-a soluționat.

În realizarea acestor deziderate, proiectul de lege privind revizuirea Constituției cuprinde următoarele propuneri:

D). În cadrul Titlului I – *Principii generale* – se propune o singură modificare, prin adăugarea unui al treilea alineat la art.6, articol care reglementează dreptul la identitate al minorităților naționale.

Textul introdus, care prevede obligația autorităților publice de a consulta organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale în legătură cu deciziile privind păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității lor etnice, culturale și religioase, dă expresie obligației statului de recunoaștere și garantare pentru această categorie de persoane a dreptului la păstrarea, la dezvoltarea și la exprimarea identității lor, prevăzută de alin.(1) al aceluiași articol, constituind una dintre modalitățile de garantare a dreptului la care textul constituțional face referire.

Această modificare nu pune în discuție nici una dintre limitele revizuirii prevăzute de art.152 alin.(1) și (2) din Constituție. Curtea reține, însă, că reglementarea modalităților în care statul garantează dreptul la identitate al minorităților naționale nu este de domeniul Constituției, ci al legii, ridicarea la rang de principiu constituțional a uneia dintre aceste garanții negăsindu-și justificarea. În situația în care se va menține această reglementare, pentru ca deciziile organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale privitoare la păstrarea,

dezvoltarea și exprimarea identității lor etnice, culturale și religioase să nu contravină principiilor de egalitate și nediscriminare față de ceilalți cetățeni români, ar trebui să se prevadă și obligația acestor organizații de a consulta în scris autoritățile publice în legătură cu deciziile pe care urmează să le adopte.

II). În cadrul Titlului II – Drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale sunt propuse modificări determinate de corelarea necesară cu propunerea de modificare a structurii Parlamentului, în sensul înlocuirii referirilor la cele două Camere ale acestuia [este vorba de alin.(2) al art.37 și de art.60], corelări care se justifică în condițiile trecerii la un Parlament unicameral.

De asemenea, sunt propuse modificări de conținut, în privința art.23 – *Libertatea individuală*, art.40 – *Dreptul de asociere*, art.44 – *Dreptul de proprietate privată*, art.52 – *Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică* și art.58 – *Numirea și rolul [Avocatului Poporului]* .

1) art.23 – Libertatea individuală

Este propusă modificarea alin.(3) al art.23 – *Libertatea individuală*, în sensul măririi duratei maxime a reținerii de la cel mult 24 ore la cel mult 48 de ore.

Curtea constată că reținerea unei persoane constituie o ingerință majoră în ceea ce privește libertatea persoanei, astfel încât reglementarea duratei maxime pe care aceasta o poate avea, printr-o normă de rang constituțional, constituie o reală garanție a libertății individuale.

Cât privește durata reținerii, aceasta constituie o chestiune de politică penală a statului, care trebuie să asigure un just echilibru între imperativul realizării intereselor generale ale societății și al apărării ordinii de drept, constând în identificarea și aducerea în fața autorităților judiciare competente a persoanelor cu privire la care există motive temeinice de a bănuși că au săvârșit o infracțiune ori de a crede în necesitatea de a le împiedica să săvârșescă o infracțiune sau să se sustragă după săvârșirea acesteia, pe de o parte, și interesul comun al apărării

drepturilor individului, pe de altă parte, fără a atinge substanța dreptului la libertate a unei persoane.

Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale stabilește sub acest aspect, în art.5 alin.(1), regula potrivit căreia orice privare de libertate trebuie să se facă „*potrivit căilor legale*”, adică să fie reglementată în dreptul intern. Acest principiu se regăsește și în art.9 pct.(1) din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice. În art.5 alin.(3) din Convenție, precum și în art.9 pct.(3) din același Pact, este instituită regula potrivit căreia orice persoană arestată sau deținută trebuie adusă de îndată înaintea unui judecător sau a altui magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare și are dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii. Aceasta se corelează cu cea din art.6 par.1 din aceeași Convenție [preluată și în art.21 alin.(3) din Constituția României], potrivit căreia orice persoană are dreptul ca un proces în care a fost formulată o acuzație împotriva sa să se desfășoare într-un termen rezonabil. Totodată, într-o jurisprudență constantă, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că pentru ca o măsură să poată fi considerată ca prevăzută de lege, în sensul Convenției, legea trebuie să fie accesibilă și previzibilă. Astfel, în cauze precum *Sunday Times contra Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord*, 1979, *Rekvényi contra Ungariei*, 1999, *Rotaru împotriva României*, 2000, *Damman împotriva Elveției*, 2005, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat că „nu poate fi considerată «lege» decât o normă enunțată cu suficientă precizie, pentru a permite individului să-și regleze conduita”.

Noua redactare a textului constituțional, reglementând durata maximă a reținerii, printr-o normă clară, nesusceptibilă de interpretare, iar termenul prevăzut în acest sens fiind unul de natură să permită o ingerință minimă în ceea ce privește libertatea persoanei, respectă exigențele menționate și nu poate fi interpretat ca având ca efect suprimarea garanțiilor unui drept fundamental, în

sensul art.152 alin.(2) din Constituție. Modificarea propusă răspunde obligației statului de a asigura un just echilibru între interesul apărării drepturilor fundamentale ale individului și interesul apărării ordinii de drept, ținând seama de problemele pe care le-a ridicat în practică durata actuală a termenului de reținere, cât privește activitatea organelor de urmărire penală, cu consecințe directe asupra modului în care este asigurată realizarea intereselor generale ale societății și apărarea ordinii de drept. Reținerea cu o durată maximă de 48 de ore se justifică pentru efectivitatea măsurii și eficiența acesteia.

2) art.40 – Dreptul de asociere

Modificarea textului, care vizează consacrarea interdicției de a face parte din partide politice și pentru adjuncții Avocatului Poporului, înlocuirea sintagmei „*avocații poporului*” cu „*Avocatul Poporului*” și a sintagmei „*membrii activi ai armatei*” cu aceea de „*cadre militare în activitate*” nu pune în discuție limite ale revizuirii Constituției.

Extinderea interdicției prevăzute de text și la adjuncții Avocatului Poporului este justificată de statutul și activitatea pe care aceștia o desfășoară, potrivit legii. Rațiunile pentru care subzistă această interdicție pentru persoanele care ocupă funcția de Avocat al Poporului sunt comune și pentru cele care ocupă funcția de adjuncți ai acestuia, cu atât mai mult cu cât persoanele având această calitate pot fi și înlocuitori ai Avocatului Poporului.

Cât privește reformularea unor sintagme, aceasta aduce un plus de precizie și unitate terminologică Legii fundamentale. Astfel, actuala formulare în ceea ce privește sintagma „*avocați ai poporului*” este inadecvată, întrucât nu pot exista mai multe persoane care să ocupe în același timp funcția de Avocat al Poporului. În ceea ce privește înlocuirea sintagmei de „*membrii activi ai armatei*”, cu aceea de „*cadre militare în activitate*”, se constată că realizează o corelare terminologică a dispozițiilor art.40 din Constituție – *Dreptul de asociere*, cu cele ale art.118 - *Forțele armatei*, care se referă la statutul „*cadrelor militare*”.

3) Art.44 – Dreptul de proprietate privată

Este propusă modificarea alin.(8) al art.44, text care, în prezent, are următoarea redactare: *„Aveea dobândită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobândirii se prezumă”*. Propunerea de modificare vizează eliminarea tezei a doua a art.44 alin.(8), potrivit căreia *„Caracterul licit al dobândirii se prezumă.”*

Curtea constată că s-a mai pronunțat asupra unor inițiative de revizuire a aceluiași text constituțional, inițiative care au vizat, în esență, aceeași finalitate: eliminarea din Constituție a prezumției caracterului licit al dobândirii averii.

Astfel, prin Decizia nr.85 din 3 septembrie 1996, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.211 din 6 septembrie 1996, Curtea s-a pronunțat asupra unei inițiative de revizuire a Constituției prin care se propunea înlocuirea textului care reglementa această prezumție cu următorul text: *„Aveea a cărei dobândire licită nu poate fi dovedită se confiscă”*. Cu acel prilej Curtea a reținut că prezumția dobândirii licite a averii constituie una dintre garanțiile constituționale ale dreptului de proprietate, în concordanță cu prevederile alin.(1) al art. 41 din Constituție [în prezent art.44 alin.(1)], conform cărora dreptul de proprietate este garantat. Această prezumție se întemeiază și pe principiul general potrivit căruia orice act sau fapt juridic este licit până la dovada contrarie, impunând, în ce privește averea unei persoane, ca dobândirea ilicită a acesteia să fie dovedită. Reținând că prin propunerea de revizuire se urmărește răsturnarea sarcinii probei privind caracterul licit al averii, în sensul că averea unei persoane este prezumată ca fiind dobândită ilicit, până la dovada contrarie făcută de titularul ei, precum și faptul că securitatea juridică a dreptului de proprietate asupra bunurilor ce alcătuiesc averea unei persoane este indisolubil legată de prezumția dobândirii licite a averii, iar înlăturarea acestei prezumții are semnificația suprimării unei garanții constituționale a dreptului de proprietate, Curtea a constatat neconstituționalitatea acestei propuneri.

De asemenea, prin Decizia nr.148 din 16 aprilie 2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.317 din 13 mai 2003, Curtea Constituțională s-a pronunțat asupra constituționalității propunerii legislative de modificare a aceluiași text, modificare ce viza circumstanțierea prezumției dobândirii licite a averii. Textul propus stabilea că prezumția nu se aplică "*pentru bunurile dobândite ca urmare a valorificării veniturilor realizate din infracțiuni*". Curtea a reținut că acest mod de redactare este criticabil și poate conduce la confuzii, arătând că din modul de redactare a alin.(7¹), propus a fi introdus, rezultă că se urmărește răsturnarea sarcinii probei privind caracterul licit al averii, prevăzându-se caracterul ilicit al averii dobândite prin valorificarea veniturilor rezultate din infracțiuni. Ca urmare, referindu-se și la Decizia sa nr.85 din 3 septembrie 1996, Curtea a stabilit că și în acest caz se vizează suprimarea unei garanții constituționale a dreptului de proprietate, ceea ce este contrar dispozițiilor art.148 alin (2) din Constituție [actualul art.152 alin.(2)]. Cu același prilej Curtea, referindu-se la modul de redactare a normei examinate a reținut că „dacă textul urmărește să permită confiscarea averii dobândite în mod licit, dar care s-a clădit pe o sumă de bani provenită din infracțiuni, redactarea sa este necorespunzătoare.”

Prin prezentul proiect de lege se propune eliminarea din Constituție a prezumției caracterului licit al dobândirii averii. Ca și în precedentele enunțate, Curtea reține că această prezumție constituie o garanție a dreptului de proprietate al persoanei. În absența unei astfel de prezumții, deținătorul unui bun ar fi supus unei insecurități continue întrucât, ori de câte ori s-ar invoca dobândirea ilicită a respectivului bun, sarcina probei nu ar reveni celui care face afirmația, ci deținătorului bunului. Tocmai de aceea, în cadrul lucrărilor Adunării Constituante, în ședința din 9 octombrie 1991, a fost respins amendamentul de eliminare a dispoziției privind prezumția dobândirii licite a averii, neîntrunind decât votul a 14 parlamentari, astfel cum rezultă din Monitorul Oficial al României, Partea a II-a, nr. 29 din 11 octombrie 1991.

Făcând aplicarea dispozițiilor art.152 alin.(2) din Constituție, potrivit cărora nici o revizuire nu poate fi făcută dacă are ca efect suprimarea drepturilor fundamentale ale cetățenilor sau a garanțiilor acestora, Curtea constată că eliminarea tezei a doua a art.44 alin.(8) din Constituție, potrivit căreia „*Caracterul licit al dobândirii se prezumă*” este neconstituțională, deoarece are ca efect suprimarea unei garanții a dreptului de proprietate, încălcându-se astfel limitele revizuirii prevăzute de art.152 alin.(2) din Constituție.

Curtea subliniază în acest context cele reținute în jurisprudența sa, de exemplu prin Decizia nr.85 din 3 septembrie 1996, menționată, sau prin Decizia nr.453 din 16 aprilie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.374 din 16 mai 2008, în sensul că reglementarea acestei prezumții nu împiedică cercetarea caracterului ilicit al dobândirii averii, sarcina probei revenind însă celui care invocă acest caracter. În măsura în care partea interesată dovedește dobândirea unor bunuri, a unei părți sau a întregii averi a unei persoane în mod ilicit, asupra acelor bunuri sau a averii dobândite ilegal se poate dispune confiscarea, în condițiile legii.

Curtea subliniază, totodată că reglementarea acestei prezumții nu împiedică legiuitorul primar sau delegat ca, în aplicarea dispozițiilor art.148 din Constituție – *Integrarea în Uniunea Europeană*, să adopte reglementări care să permită deplina respectare a legislației Uniunii în domeniul luptei împotriva criminalității. De altfel, acest obiectiv a fost avut în vedere și de inițiatorul propunerii de revizuire, în mod special cu referire la Decizia – cadru 2005/212/JAI a Consiliului din 24 februarie 2005 privind confiscarea produselor, a instrumentelor și a bunurilor având legătură cu infracțiunea, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr.L 68 din 15 martie 2005, care obligă la luarea măsurilor necesare pentru a aduce la îndeplinire cele stabilite în cuprinsul acesteia, în special a unei reduceri a sarcinii probei în ceea ce privește sursa bunurilor deținute de o persoană condamnată pentru o infracțiune care are legătură cu criminalitatea organizată.

4) Art.52 – Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică

Este propusă modificarea alin.(3) al art.52 – *Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică*, text care, în actuala redactare, stabilește că „Statul răspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare. Răspunderea statului este stabilită în condițiile legii și nu înlătură răspunderea magistraților care și-au exercitat funcția cu rea-credință sau gravă neglijență.” În forma propusă, teza a doua a alin.(3) al art.52 are următoarea redactare: „Răspunderea statului este stabilită în condițiile legii și nu înlătură răspunderea magistraților pentru erorile judiciare săvârșite.” În economia proiectului de revizuire a Constituției, acest text se corelează cu modificările propuse în ceea ce privește art.73 – *Categoriile de legii* și art.124 – *Înfăptuirea justiției*. Astfel, la alin.(3) al art.73 se propune introducerea literei s¹, potrivit căreia „Prin lege organică se reglementează [...] s¹) răspunderea judecătorilor și procurorilor”, iar la art.124 se propune introducerea alin.(4), potrivit căreia „Răspunderea judecătorilor și procurorilor se reglementează prin lege organică.”

Se constată că modificarea propusă, eliminând sintagmele „rea-credință” și, respectiv „gravă neglijență”, care circumstanțiază răspunderea magistraților, pune în acord cele două teze ale aceluiași alineat al art.52, referitoare la răspunderea statului și, respectiv, răspunderea magistraților pentru erorile judiciare săvârșite, urmând ca, în ambele cazuri, condițiile răspunderii să fie stabilite prin lege. Modificarea realizează, practic, o distincție între un principiu de rang constituțional – răspunderea patrimonială a statului și a magistraților pentru erorile judiciare, și norme de rang infraconstituțional – condițiile angajării acestei răspunderi. Nu sunt puse în discuție limite ale revizuirii Constituției, întrucât principiul constituțional al independenței justiției nu poate fi interpretat ca exonerând pe cei care o înfăptuiesc de răspundere pentru erorile judiciare pe care le săvârșesc, având în vedere consecințele acestor erori atât pentru justițiabili, cât și pentru statul român. În plus, răspunderea magistraților urmează a se stabili, potrivit

modificărilor corelative propuse, prin lege organică, adică prin norme considerate drept prelungiri ale dispozițiilor constituționale ca poziție și forță în ierarhia actelor juridice, ceea ce constituie, în sine, o garanție a respectării principiilor constituționale care guvernează desfășurarea justiției.

Această garanție ar trebui însă reglementată chiar de textul care instituie răspunderea magistraților. Ca urmare, art.52 alin.(3) teza a doua din Constituție care, în redactarea propusă, face referire, numai cât privește răspunderea statului, la „condițiile legii”, ar trebui reformulat, după cum urmează: „În condițiile legii organice, răspunderea statului nu înlătură răspunderea magistraților pentru erorile judiciare săvârșite.”

5) art.58 – Numirea și rolul [Avocatului Poporului]

Completările aduse textului actual prin precizarea expresă a autorității care realizează numirea Avocatului Poporului, respectiv prin trimiterea la legea de organizare și funcționare a instituției, nu pun în discuție limitele ale revizuirii Constituției.

III) Titlul III- *Autoritățile publice*

a) Capitolul I - *Parlamentul*

1) art.61 – Rolul și structura [Parlamentului]

Examinând conținutul proiectului legii de revizuire, precum și expunerea de motive care îl însoțește, se observă că cea mai amplă modificare propusă privește trecerea la un Parlament unicameral și stabilirea unui număr de maxim 300 de parlamentari, cu corelarea în mod corespunzător a textelor constituționale care fac referire la Parlament, deputați, senatori și procedură legislativă.

Curtea constată, mai întâi, că modificarea propusă în acest sens este în concordanță cu rezultatul referendumului național din 22 noiembrie 2009, inițiat de Președintele României și confirmat de Curtea Constituțională prin Hotărârea nr.37 din 26 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.923 din 30 decembrie 2009, prin care Curtea a reținut că «dintre voturile valabil

exprimate, 72,31 % au fost pentru răspunsul „DA” la întrebarea „*Sunteți de acord cu trecerea la un Parlament unicameral în România?*”, iar 83,31% dintre voturile valabil exprimate au fost pentru răspunsul „DA” la întrebarea „*Sunteți de acord cu reducerea numărului de parlamentari la maximum 300 de persoane?*” Prin urmare, majoritatea participanților la vot a ales la ambele întrebări răspunsul afirmativ.»

Această modificare nu pune în discuție nici una dintre limitele revizuirii prevăzute de art.152 din Constituție, ci reprezintă exclusiv o opțiune politică asupra căreia se vor pronunța participanții la procedura de revizuire a Constituției.

Nu trebuie ignorată totuși, în exprimarea acestei opțiuni, tradiția statului român și avantajele pe care le oferă o structură bicamerală a Parlamentului în raport de cea unicamerală.

Curtea reține în acest sens că, în mod tradițional, Parlamentul României a avut o structură bicamerală. Această structură a forului legiuitor, consacrată în anul 1864, prin „*Statutul dezvoltător al Convenției de la Paris*” al domnitorului Alexandru Ioan Cuza, a continuat să existe sub imperiul Constituțiilor din 1866, 1923 și 1938, fiind întreruptă doar în perioada regimului comunist, când reprezentanța națională era unicamerală – Marea Adunare Națională. După revoluția din decembrie 1989, prin Decretul – lege nr.92/1990 pentru alegerea Parlamentului și a Președintelui României, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.35 din 18 martie 1990, act în baza căruia s-au organizat alegerile din mai 1990, a fost reintrodusă formula bicameralismului. Constituția din 1991 a preluat, cu unele modificări, această structură a Parlamentului, menținută cu prilejul revizuirii Legii fundamentale din anul 2003. Modificarea textelor incidente în materie, realizată cu prilejul revizuirii, a vizat doar trecerea la un sistem de bicameralism funcțional.

Avantajele pe care structura bicamerală a forului legiuitor le prezintă sunt evidente. Astfel, se evită concentrarea puterii în Parlament, întrucât Camerele

acestui se vor împiedica reciproc să devină suport al unui regim autoritar. Totodată, se asigură dezbateri și un cadru de analiză succesivă a legilor de către două corpuri diferite ale forului legiuitor, ceea ce oferă o mai mare garanție a calității actului legislativ. Adoptarea legilor, în cadrul unui Parlament unicameral, se face după mai multe „lecturi” succesive ale unui text, astfel cum, de altfel, se propune și în prezentul proiect de revizuire a Constituției. Fiind realizate însă de același corp legiuitor, lecturile pot deveni o formalitate artificială, sau pot fi suprimate din rațiuni de urgență. Bicameralismul determină ca a doua lectură a legii să se facă, întotdeauna, de o altă adunare, ceea ce este de natură să determine o percepție critică accentuată. Se oferă astfel oportunitatea unei mai bune cooperări critice, a dezbaterii comune și colective de luare a deciziilor, conferindu-se amploare formării voinței statului parlamentar. În plus, bicameralismul minimizează riscul dominației majorității, favorizând dialogul între majoritățile din cele două Camere, precum și între grupurile parlamentare. Cooperarea și supervizarea legislativă sunt extinse în acest mod, demonstrându-se astfel că sistemul bicameral este o formă importantă a separației puterilor, care nu funcționează doar între puterile legislativă, executivă și judecătorească, ci și în interiorul celei legislative.

Atât tradiția care, fiind legată de ființa statului român, îl definește și reprezintă, cât și avantajele enunțate constituie puternice motive de reflecție cu prilejul opțiunii pentru una dintre cele două formule: unicameralism sau bicameralism.

2. Examinând celelalte dispoziții ale proiectului legii de revizuire, Curtea constată că corelarea, din perspectiva acestei propuneri, a textelor constituționale, a determinat modificarea următoarelor articole din Constituție: art.37 alin.(2) – *Dreptul de a fi ales*, art.60 – *Raportul în fața Parlamentului*, art.61 alin.(2) – *Rolul și structura Parlamentului*; art.62 – *Alegerea Camerelor*, devenit *Alegerea Parlamentului*, art.63 alin.(1), (2) și (4) – *Durata mandatului*, art.64 – *Organizarea internă*, art.65 – *Ședințele Camerelor*, devenit *Ședințele*

Parlamentului, art.66 – Sesiuni, art.67 – Actele juridice și cvorumul legal, art.68 – Caracterul public al ședințelor (abrogat), Titlul III, Capitolul I, titlul Secțiunii a doua – Statutul deputaților și senatorilor, devenit Statutul parlamentarilor, art.69 alin.(1) – Mandatul reprezentativ, art.70 - Mandatul deputaților și senatorilor, devenit Mandatul parlamentarilor, art.71 alin.(1) și (2) – Incompatibilități, art.72 – Imunitatea parlamentară, art.73 alin.(3) lit.c) – Categoriile de legi, art.74 alin.(1), (3), (4) și (5) – Inițiativa legislativă, art.75 – Sesizarea Camerelor – abrogat ; art.76 – Adoptarea legilor și hotărârilor, art.77 alin.(2) - Promulgarea legii, art.82 alin.(2) - Validarea mandatului și depunerea jurământului, art.89 alin.(1) – Dizolvarea Parlamentului, art.95 – Suspendarea din funcție, art.96 alin.(1) și (2) – Punerea sub acuzare, art.98 – Interimatul funcției, art.103 alin.(2) și (3) – Încăputințarea, art.105 alin.(1) – Incompatibilități, art.107 alin.(1) – Primul – ministru, art.111 alin.(1) - Informarea Parlamentului, art.112 – Întrebări, interpelări și moțiuni simple, art.113 - Moțiunea de cenzură, art.114 – Angajarea răspunderii Guvernului, art.115 alin.(5) – Delegarea legislativă, art.133 alin.(2) – Rolul și structura [Consiliului Superior al Magistraturii], art.140 alin.(3) – Curtea de Conturi, art.142 alin.(3) – Structura [Curții Constituționale], art.146 lit.a), b), c) și e) – Atribuții [ale Curții Constituționale], art.148 - Integrarea în Uniunea Europeană, art.150 alin.(1)– Inițiativa revizuirii, art.151 alin.(1) și (2) – Procedura de revizuire.

Distinct de modificările constând în înlocuirea denumirilor de deputați și senatori, respectiv a referirilor la cele două Camere ale forului legislativ, consecință directă, de ordin formal, a reglementării structurii unicamerale a Parlamentului, în cadrul Capitolului I – *Parlamentul*, cuprins în Titlul III - *Autoritățile publice*, se mai constată existența unor propuneri de modificare de ordin substanțial, respectiv a unor reformulări a normelor constituționale, examinate în cele ce urmează.

3) Art.64 – Organizarea internă

Propunerile de modificare vizează, în esență, adaptarea organizării interne a Parlamentului la structura unicamerală și nu pun în discuție limite ale revizuirii Constituției.

Pentru a conferi însă mai multă claritate alin.(1) al art.64, care, referindu-se la regulamentul Parlamentului, utilizează sintagma „*adoptat cu votul majorității membrilor săi*”, și în corelare cu art.76 alin.(1) din Constituție, se recomandă înlocuirea acesteia cu sintagma „*adoptat prin hotărâre cu votul majorității membrilor săi*”.

De asemenea, pentru a se da deplină expresie principiului autonomiei parlamentare, în sensul de a se stabili dreptul parlamentarilor de a decide, prin regulament propriu, asupra înțelesului noțiunii de „*configurație politică*”, alineatul (5) al art.64, care, în redactarea propusă, prevede că „*Biroul permanent și comisiile parlamentare se alcătuiesc potrivit configurației politice a Parlamentului*”, ar trebui completat cu sintagma „*stabilită conform Regulamentului de organizare și funcționare a Parlamentului.*”

4) art.65 – Ședințele Parlamentului

În redactarea propusă, textul constituțional este adaptat specificului structurii unicamerale a Parlamentului. Referirea, în cuprinsul acestuia, la caracterul ședințelor, determină, în mod corespunzător, propunerea de abrogare a actualului **art.68 – Caracterul public al ședințelor.**

5.) art.71 – Incompatibilități

Potrivit proiectului legii de revizuire, alin.(1) al art.71 din Constituție reglementează un nou caz de incompatibilitate, acela dintre calitatea de membru al Parlamentului și membru al Parlamentului European, propunere justificată și care nu pune în discuție limitele revizuirii Constituției.

Pentru a da expresie principiului separației și echilibrului puterilor în stat și a asigura deplina efectivitate a textului constituțional în sensul asigurării independenței membrilor Parlamentului și a protejării legislativului împotriva

influențelor executivului, alin.(2) al art.72 ar trebui modificat, în sensul eliminării excepției pe care o instituie în prezent și care permite cumulul calității de parlamentar și de membru al Guvernului. Menținerea acestei dispoziții ar determina lipsa de eficiență a prevederilor constituționale cuprinse în art.109 alin.(1), potrivit căroră „*Guvernul răspunde politic numai în fața Parlamentului pentru întreaga sa activitate*”.

6). Art.72 – Imunitatea parlamentară

Inițial, Adunarea Constituantă a dat următoarea redactare imunității parlamentare:

„(1) Deputatul sau senatorul nu poate fi reținut, arestat, percheziționat sau trimis în judecată, penală ori contravențională, fără încuviințarea Camerei din care face parte, după ascultarea sa. Competența de judecată aparține Curții Supreme de Justiție.

(2) În caz de infracțiune flagrantă, deputatul sau senatorul poate fi reținut și supus percheziției. Ministrul justiției va informa neîntârziat pe președintele Camerei asupra reținerii și a percheziției. În cazul în care Camera sesizată constată că nu există temeii pentru reținere, va dispune imediat revocarea acestei măsuri.”

În redactarea actuală, art.72 din Constituție, care reglementează instituția imunității parlamentare, are următorul cuprins “*(1) Deputații și senatorii nu pot fi trași la răspundere juridică pentru voturile sau pentru opiniile politice exprimate în exercitarea mandatului.*

(2) Deputații și senatorii pot fi urmăriți și trimiși în judecată penală pentru fapte care nu au legătură cu voturile sau cu opiniile politice exprimate în exercitarea mandatului, dar nu pot fi percheziționați, reținuți sau arestați fără încuviințarea Camerei din care fac parte, după ascultarea lor. Urmărirea și trimiterea în judecată penală se pot face numai de către Parchetul de pe lângă Înalta Curte de

Casație și Justiție. Competența de judecată aparține Înaltei Curți de Casație și Justiție.

(3) În caz de infracțiune flagrantă, deputații sau senatorii pot fi reținuți și supuși percheziției. Ministrul Justiției îl va informa neîntârziat pe președintele Camerei asupra reținerii și a percheziției. În cazul în care Camera sesizată constată că nu există teme pentru reținere, va dispune imediat revocarea acestei măsuri.”

În redactarea proiectului legii de revizuire a Constituției, alineatul (1) al art.72 se păstrează, singura diferență fiind înlocuirea denumirilor de “*deputați*” și “*senatori*” cu aceea de “*parlamentari*”, alineatul (3) al aceluși articol este eliminat, iar alineatul 2 are următoarea redactare: “*Urmărirea și trimiterea în judecată penală a parlamentarilor, pentru fapte care nu au legătură cu voturile sau cu opiniile politice exprimate în exercitarea mandatului, se pot face numai de către Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție. Competența de judecată aparține Înaltei Curți de Casație și Justiție.”*

Din analiza comparativă a textelor menționate rezultă că modificarea propusă vizează eliminarea inviolabilității parlamentare, ca formă a imunității parlamentare.

Examinând această propunere, în raport de dispozițiile art.152 din Constituție, Curtea constată, mai întâi, că actuala reglementare a imunității parlamentare, sub cele două forme ale sale, respectiv lipsa răspunderii juridice pentru voturile sau pentru opiniile politice exprimate în exercitarea mandatului [alin.(1) al art.72] și inviolabilitatea parlamentarului [alin.(2) și (3) ale art.72], continuă tradiția statului român ale cărei baze au fost puse încă din anul 1864. *Statutul dezvoltător al Convenției de la Paris* prevedea în acest sens, în art.VII, că membrii Adunării Ponderatrice, ca de altfel și membrii Adunării Elective, se bucură de “neviolabilitate”, ei neputând fi arestați sau judecați pe timpul sesiunii

parlamentare, cu excepția flagrantului, și numai după ce Adunarea a autorizat urmărirea. Instituția imunității parlamentare a fost preluată și întărită de constituțiile următoare, cu excepția celor din perioada dictaturii comuniste.

Constituția României din 1991 a consacrat din nou instituția imunității parlamentare, abolită practic în perioada 1948 - 1989, aceasta căpătând o reglementare de principiu în acord cu constituțiile statelor europene, influențate îndeosebi de modelul francez, care reglementează distinct lipsa răspunderii juridice și inviolabilitatea. Astfel, instituția imunității parlamentare este reglementată atât sub forma imunității pentru opinii, fiind general admis faptul că nici un parlamentar nu poate să fie urmărit, civil sau penal, pentru declarațiile făcute și voturile exprimate în exercițiul mandatului, cât și a imunității materiale, denumită și imunitate relativă, neprofesională sau inviolabilitate, fiind admis, de regulă, că un parlamentar nu poate fi arestat, cercetat sau urmărit în materie penală, fără autorizarea Camerei din care face parte [de exemplu, constituțiile Belgiei (art.58 și art.59), Finlandei (art.30), Franței (art.26), Greciei (art.60-62), Italiei (art.68), Poloniei (art.105), Portugaliei (art.157), Spaniei (art.71)]. Mai mult, în unele cazuri, chiar dacă parlamentarul a fost surprins în flagrant, el nu poate fi arestat decât dacă infracțiunea este pasibilă cu o pedeapsă cu închisoarea de cel puțin 5 ani [constituțiile Croației (art.75), Macedoniei (art.64), Sloveniei (art.83)].

Reglementare constituțională a imunității parlamentare este justificată de necesitatea protecției mandatului parlamentar, ca garanție a îndeplinirii prerogativelor constituționale și, totodată, o condiție a funcționării statului de drept. În activitatea sa, parlamentarul trebuie să se bucure de o reală libertate de gândire, expresie și acțiune, astfel încât să-și exercite mandatul în mod eficient. Instituția imunității parlamentare, sub cele două forme ale sale, protejează parlamentarul față de eventualele presiuni sau abuzuri ce s-ar comite împotriva

persoanei sale, fiindu-i astfel asigurată independența, libertatea și siguranța în exercitarea drepturilor și a obligațiilor care-i revin potrivit Constituției și legilor.

Astfel fiind, eliminarea oricăreia dintre aceste forme ale imunității parlamentare are ca efect direct suprimarea unei garanții care privește atât mandatul Camerelor, cât și al fiecărui parlamentar în parte, cu consecințe grave asupra îndeplinirii de către Parlament a rolului său constituțional. În ceea ce privește persoana care ocupă demnitatea publică de parlamentar, eliminarea oricăreia dintre aceste forme ale imunității parlamentare are ca efect suprimarea garanțiilor unor drepturi și libertăți fundamentale, respectiv libertatea individuală și libertatea de exprimare.

Pentru aceste considerente, și văzând că prin proiectul legii de revizuire a Constituției este eliminată inviolabilitatea parlamentarului, adică acea imunitate de procedură care protejează parlamentarul împotriva urmărilor penale abuzive sau vexatorii, instituția imunității parlamentare fiind astfel golită de conținut, Curtea constată că modificarea propusă sub acest aspect este neconstituțională, deoarece are ca efect suprimarea unei garanții a unui drept fundamental al persoanei care ocupă o demnitate publică, încălcându-se astfel limitele revizuirii prevăzute de art.152 alin.(2) din Constituție.

7) Art.73 – Categoriile de legi

Alineatul (3) al art.73 stabilește domeniile care, în considerarea importanței acestora, se reglementează prin lege organică. Prin proiectul legii de revizuire se propune adăugarea unui nou domeniu de reglementare prin lege organică, și anume cel al răspunderii judecătorilor și a procurorilor, alineatul (3) al art.73 fiind completat în acest sens cu litera s¹). Curtea constată că reglementarea propusă instituie o garanție a respectării principiilor constituționale care guvernează îmfăptuirea justiției, aspect reținut, de altfel, cu prilejul examinării constituționalității propunerii de modificare a art.52 alin.(3) din Constituție. Având

în vedere însă natura domeniului în cauză, Curtea recomandă ca acesta să fie introdus, în structura alineatului (3) al art.73, imediat după litera l), care se referă la *„organizarea și funcționarea Consiliului Superior al Magistraturii, a instanțelor judecătorești, a Ministerului Public și a Curții de Conturi”*, constituindu-se astfel litera l¹).

8) Art.76 – Adoptarea legilor și a hotărârilor

Adaptarea procedurii de adoptare a legilor și hotărârilor la specificul Parlamentului unicameral a determinat propunerea de modificare, în consecință, a modului de reglementare a acestei proceduri. Curtea constată în această privință că, în redactarea art.76 alin.(1) teza întâi, text care se referă la dezbaterea și votarea în plen a propunerilor legislative și a propunerilor de legi în două lecturi succesive, se propune, referitor la a cea de a doua lectură, ca realizarea acesteia să se facă *„la cel puțin 30 de zile distanță.”* Utilizarea în acest context a noțiunii de *„distanță”* este improprie, recomandându-se înlocuirea sintagmei propuse cu sintagma *„după cel puțin 30 de zile”*.

b) Capitolul II - Președintele României

Din prevederile constituționale cuprinse în Titlul III, Capitolul II din Constituție rezultă că șeful statului are atribuții importante în procesul de constituire a Guvernului și a altor autorități publice, în procesul legislativ, în domeniul politicii externe, în domeniul apărării naționale, în garantarea independenței justiției.

Totodată, potrivit art. 80 alin. (1) din Constituție, Președintele României este garantul independenței naționale, al unității și al integrității teritoriale a țării, iar potrivit alin. (2) al aceluiași articol, are rolul de a veghea la respectarea Constituției și la buna funcționare a autorităților publice și exercită funcția de mediere între puterile statului, precum și între stat și societate.

În considerarea acestor atribuții și obligații constituționale, urmează a fi analizate modificările propuse cu privire la instituția prezidențială:

1. Referitor la completarea art.85 cu un nou aliniat (2¹), potrivit căruia „Propunerea primului-ministru de revocare și de numire a unor membri ai Guvernului se poate face numai după consultarea prealabilă a Președintelui”, Curtea reține că:

Articolul 85 din Constituția României prevede trei cazuri în care Președintele României numește Guvernul [alin. (1)] sau numai pe unii membri ai Guvernului [alin. (2) și (3)]. În cazul prevăzut la alin. (1) numirea are loc pe baza votului de încredere acordat de Parlament în conformitate cu prevederile art. 103 din Legea fundamentală, iar în cazul prevăzut la alin. (3), pe baza aprobării Parlamentului, acordată la propunerea primului-ministru. Actul juridic în baza căruia Președintele României face numirile este hotărârea Parlamentului, adoptată în condițiile art. 85 alin. (1), ale art. 103 alin. (3) din Constituție și ale dispozițiilor corespunzătoare ale Regulamentului ședințelor comune ale Camerelor Parlamentului.

Reglementarea consacrată în art.85 alin.(2) al aceluiași articol prevede că *"Președintele revocă și numește, la propunerea primului-ministru, pe unii membri ai Guvernului"*. Interpretarea literală a textului impune concluzia că, în acest caz, Președintele nu execută o hotărâre a Parlamentului, ci se află în situația de a decide el însuși numirea unor miniștri, la propunerea primului-ministru. Actul de decizie în această fază fiind prin definiție un act de voință, este evident că Președintele are libertatea de a primi propunerea primului-ministru sau de a-i cere să facă o altă propunere.

Prin Decizia nr.98 din 7 februarie 2008 asupra cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Președintele României și Guvernul României, formulată de primul-ministru Călin Popescu - Tăriceanu, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.140 din 22 februarie 2008, Curtea Constituțională a constatat că „soluția prevăzută la art. 85 alin. (2) din Constituție reprezintă o aplicație a concepției legiuitorului constituent care a stat la

baza principiului echilibrului puterilor în stat, consacrat în art. 1 alin. (4) din Legea fundamentală, principiu aplicat, în egală măsură, în modul de atribuire și de exercitare a competențelor tuturor autorităților publice, inclusiv a celor care fac parte din aceeași putere, dintre cele trei prevăzute de textul menționat. Pe baza acestui principiu, pentru evitarea blocajelor instituționale și pentru buna lor funcționare, autoritățile publice au obligația să colaboreze.” De asemenea, Curtea Constituțională a constatat că „raporturile dintre Președintele României și primul-ministru nu pot fi pur formale. De aceea, verificarea îndeplinirii condițiilor de numire în cazurile prevăzute de art. 85 alin. (2) din Constituție intră în competența Președintelui României la exercitarea, pentru prima dată, de către primul-ministru, a dreptului de a propune. Limitarea la o singură respingere a propunerii se justifică prin faptul că, în continuare, răspunderea pentru o altă nominalizare revine, în exclusivitate, primului-ministru.”

În consecință, Curtea Constituțională, apreciind că una dintre condițiile realizării obiectivelor fundamentale ale statului român, definite în textul citat, o constituie buna funcționare a autorităților publice, cu respectarea principiilor separației și echilibrului puterilor, fără blocaje instituționale, a constatat că, în aplicarea art. 85 alin. (2) din Constituție, „Președintele României, neavând drept de veto, poate să ceară primului-ministru o singură dată, motivat, să facă o nouă propunere de numire a altei persoane în funcția de ministru. Motivele cererii Președintelui României nu pot fi cenzurate de primul-ministru, care nu are decât dreptul de a propune Președintelui numirea unui ministru, iar nu și competență decizională. Ca și în cazul exercitării celorlalte atribuții prevăzute în Constituție, Președintele rămâne răspunzător politic, în fața electoratului, pentru modul în care a motivat refuzul de a da curs propunerii primului-ministru, după cum primul-ministru și Guvernul rămân răspunzători politic în fața Parlamentului.”

Luând în considerare argumentele reținute de Curtea Constituțională cu prilejul pronunțării deciziei mai sus menționate, completarea textului constituțional

în sensul consultării Președintelui de către primul-ministru înaintea propunerii de revocare sau de numire a unor membri ai Guvernului constituie consacarea în norma constituțională a soluției pronunțate de Curtea Constituțională.

2. Referitor la modificarea art.87 alin.(1): *„(1) Președintele României poate lua parte la ședințele Guvernului în care se dezbat probleme de interes național privind politica externă, securitatea națională și, la cererea primului-ministru, în alte situații.”*

Propunerea de revizuire vizează înlocuirea sintagmelor *„apărarea țării”* și *„asigurarea ordinii publice”* cu sintagma *„securitatea națională”*. Pentru o transpunere mai fidelă a atribuțiilor Președintelui care justifică prezența sa la ședințele Guvernului, respectiv cele care asigură rolul său de garant al independenței naționale, al unității și al integrității teritoriale a țării (art.80 alin.1), precum și calitatea sa de comandant al forțelor armate și de președinte al Consiliului Superior de Apărare a Țării (art.92 alin.1), Curtea recomandă păstrarea sintagmelor din redactarea actuală a Constituției și adăugarea sintagmei *„securitate națională”*.

3. Referitor la completarea art.90 cu trei aliniate noi, (2), (3) și (4):

„(2) Problemele care se supun referendumului și data desfășurării acestuia se stabilesc de Președintele României, prin decret.”

(3) Punctul de vedere al Parlamentului asupra inițierii referendumului de către Președintele României se exprimă, printr-o hotărâre adoptată de Parlament, cu votul majorității membrilor prezenți, în termen de cel mult 30 de zile calendaristice de la solicitarea Președintelui.”

(4) Dacă hotărârea Parlamentului nu este adoptată în termenul prevăzut la alineatul (3), procedura de consultare a Parlamentului se consideră îndeplinită, iar Președintele României poate emite decretul privind organizarea referendumului.”

Potrivit dispozițiilor art.11 din Legea nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 84 din 24 februarie 2000: *“(1) Președintele României, după consultarea Parlamentului, poate cere poporului să își exprime voința prin referendum cu privire la probleme de interes național.*

(2) Problemele care se supun referendumului și data desfășurării acestuia se stabilesc de Președintele României, prin decret.

(3) Punctul de vedere al Parlamentului asupra referendumului inițiat de Președintele României urmează să fie exprimat, printr-o hotărâre adoptată în ședința comună a celor două Camere, cu votul majorității deputaților și senatorilor prezenți, în termen de cel mult 20 de zile calendaristice de la solicitarea Președintelui.

(4) Dacă Parlamentul nu își transmite punctul de vedere în termenul stabilit la alin.(3), Președintele României emite decretul privind organizarea referendumului după expirarea acestui termen, procedura constituțională de consultare a Parlamentului considerându-se îndeplinită.”

Prin urmare, modificarea propusă constituționalizează norma cuprinsă în legea organică, reglementând la rang de Constituție procedura de inițiere de către Președinte a referendumului cu privire la probleme de interes național. Cu privire la această completare, Curtea formulează rezerve sub aspectul oportunității unui asemenea demers.

Distinct de modificarea propusă, Curtea apreciază necesară completarea dispozițiilor art.90 alin.(1) în sensul exceptării de la referendumul cerut de Președinte a problemelor de interes național care, aprobate prin exprimarea voinței poporului, ar impune revizuirea Constituției. Prin eliminarea acestei posibilități, s-ar evita o dublă consultare a poporului pentru una și aceeași problemă: organizarea unui prim referendum prin care acesta și-ar exprima punctul de vedere cu privire la o anumită problemă de interes național a cărei rezolvare necesită revizuirea Legii

fundamentale, declanșarea procedurii de revizuire în sensul celor statuate în urma consultării populare și, în fine, organizarea unui nou referendum pentru aprobarea legii de revizuire.

4. Referitor la completarea art.92 cu două noi alineate, (3¹) și (5):

„(3¹) Declarația stării de război precum și suspendarea sau încetarea ostilităților militare se fac de către Parlament, cu votul majorității membrilor acestuia.

(5) Președintele României propune Parlamentului numirea directorilor serviciilor de informații, iar Parlamentul exercită controlul asupra activității acestor servicii.”

Cele două alineate nu prezintă niciun element de noutate, ele reiau soluțiile constituționale cuprinse în actualul art.65, propus spre abrogare, care consacră *Ședințele Camerelor*, și care prevede la alin.(2) *“Camerale își desfășoară lucrările și în ședințe comune, potrivit unui regulament adoptat cu votul majorității deputaților și senatorilor, pentru:*

d) declararea stării de război;

e) suspendarea sau încetarea ostilităților militare;[...]

h) numirea, la propunerea Președintelui României, a directorilor serviciilor de informații și exercitarea controlului asupra activității acestor servicii.”

Cu privire la dispozițiile art.92 alin.(3¹), pentru acuratețea redactării, în sensul precizării actului prin care Parlamentul își exercită atribuțiile stabilite prin Constituție, Curtea propune completarea textului în sensul *„Declarația stării de război precum și suspendarea sau încetarea ostilităților militare se fac de către Parlament, prin hotărâre adoptată cu votul majorității membrilor acestuia.”*

5. Referitor la completarea art.94 lit.a):

„a) conferă și retrage decorații și titluri de onoare;”

Textul constituțional în noua redactare consacră dreptul Președintelui de a retrage decorațiile și titlurile de onoare conferite în prealabil anumitor persoane. Cu privire la acest aspect, Curtea Constituțională s-a pronunțat prin Decizia nr.88 din 20 ianuarie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 131 din 3 martie 2009 și a reținut următoarele: „În ceea ce privește critica potrivit căreia Președintele României nu are competența de a retrage decorații

Articolul 94 din Legea fundamentală, sub titlul marginal "*Alte atribuții*", prevede la lit. a) că Președintele României "*conferă decorații și titluri de onoare*". Atribuția de conferire de decorații și titluri de onoare este exercitată de Președintele României în considerarea calității de reprezentant al statului român, conform art. 80 alin. (1) din Constituție. Această atribuție de ordin constituțional și-a găsit dezvoltarea și concretizarea în reglementările cuprinse în Legea nr. 29/2000 privind sistemul național de decorații al României și în Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 11/1998 privind reinstituirea Ordinului național Steaua României. Chiar dacă Constituția nu a prevăzut, în mod expres, alături de atribuția Președintelui României de conferire a unei decorații, și pe aceea de retragere, Curtea Constituțională constată că prima o implică și pe cea de-a doua, că retragerea unei decorații decurge din atribuția constituțională de a conferi. Altfel, a nega posibilitatea Președintelui României de a retrage o decorație înseamnă a restrânge una dintre atribuțiile ce îi revin în calitate sa de reprezentant al statului român.”

Prin urmare, textul propus prin legea de revizuire nu face decât să consacre expres ceea ce Curtea Constituțională a statuat prin decizia prin care a interpretat dispozițiile art.94 din Constituție.

6. Referitor la modificarea și completarea art.95:

„(1) În cazul săvârșirii unor fapte grave prin care încalcă prevederile Constituției, Președintele României poate fi suspendat din funcție de către

Parlament, cu votul majorității membrilor săi, după obținerea avizului obligatoriu al Curții Constituționale cu privire la gravitatea faptelor și încălcarea Constituției.

(1¹) Continuarea procedurii de suspendare este condiționată de avizul favorabil al Curții Constituționale. Președintele poate da Parlamentului explicații cu privire la faptele ce i se impută.

(1²) În cazul unui aviz negativ din partea Curții Constituționale, procedura de suspendare va înceta.

(2) Propunerea de suspendare din funcție poate fi inițiată de cel puțin o treime din numărul parlamentarilor și se aduce, neîntârziat, la cunoștință Președintelui.”

Coroborat, se modifică și dispozițiile art.146 lit.h), Curtea Constituțională „dă aviz obligatoriu pentru propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României”.

Potrivit actualei reglementări – art.95 alin.(1) teza întâi din Constituție, „În cazul săvârșirii unor fapte grave prin care încalcă prevederile Constituției, Președintele României poate fi suspendat din funcție de Camera Deputaților și de Senat, în ședință comună, cu votul majorității deputaților și senatorilor, după consultarea Curții Constituționale.” De asemenea, în conformitate cu dispozițiile art.146 lit.h), Curtea Constituțională dă aviz consultativ pentru propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României.

Din analiza comparată a celor două texte, rezultă că modificarea are ca obiect caracterul avizului solicitat Curții Constituționale în cadrul procedurii de suspendare a Președintelui.

Astfel, actuala reglementare consacră caracterul consultativ al actului Curții, Parlamentul fiind unica autoritate competentă să decidă, pe baza datelor și a informațiilor care îi sunt prezentate cu ocazia dezbaterilor, asupra existenței și gravității faptelor pentru care s-a propus suspendarea din funcție a Președintelui României, în concordanță cu dispozițiile art. 95 din Constituție.

Propunerea cuprinsă în proiectul de revizuire a Constituției conferă caracter obligatoriu avizului Curții și prevede efectele juridice ale unui asemenea act. Astfel, continuarea procedurii de suspendare este condiționată de avizul favorabil al Curții Constituționale, în cazul unui aviz negativ, procedura de suspendare încetând. Analizând modificările propuse, reglementate în două alineate distincte (1¹) și (1²), Curtea constată că dispozițiile sunt redundante, consacrand în ambele alineate același efect: continuarea procedurii de suspendare numai în cazul avizului favorabil, respectiv încetarea acesteia în cazul avizului negativ. Consacrarea expresă a celor două tipuri de avize se poate întemeia pe împrejurarea că numai avizul negativ are un efect imediat, fiind de natură să împiedice continuarea procedurii de suspendare a Președintelui în fața Parlamentului. În situația în care avizul Curții Constituționale este unul favorabil, este de neconceput maniera în care acest act ar obliga în vreun fel Parlamentul în luarea unei decizii prin votul majorității membrilor săi. Mai mult, într-o atare situație, avizul Curții Constituționale ar conduce direct la organizarea referendumului, rolul Parlamentului limitându-se doar la inițierea procedurii de suspendare.

Date fiind aceste considerații, propunem eliminarea sintagmei „obligatoriu” din cuprinsul prevederilor constituționale, reglementarea expresă a efectului extinctiv al avizului negativ al Curții Constituționale cu privire la procedura de suspendare a Președintelui fiind suficientă.

În altă ordine de idei, modificarea operată atribuie efecte determinante avizului Curții Constituționale, sporind rolul acestei instituții în cadrul procedurii de suspendare a Președintelui. În exercitarea competenței atribuite de Constituție, respectiv analizarea săvârșirii unor fapte grave prin care Președintele încalcă prevederile Constituției și pronunțarea unei soluții cu privire la aceste aspecte, Curtea Constituțională își asumă rolul de garant al supremației Constituției. În virtutea acestei calități, Curtea este unica autoritate care se poate pronunța asupra faptelor de încălcare a ordinii juridice constituționale la care se referă art. 95 alin.

(1) din Legea fundamentală, precum actele de decizie sau sustragerea de la îndeplinirea unor acte de decizie obligatorii, prin care Președintele României ar împiedica funcționarea autorităților publice, ar suprima sau ar restrânge drepturile și libertățile cetățenilor, ar tulbura ordinea constituțională ori ar urmări schimbarea ordinii constituționale sau alte fapte de aceeași natură care ar avea sau ar putea avea efecte similare.

7. Referitor la modificarea art.97 alin.(2):

„(2) În termen de *60 de zile* de la data la care a intervenit vacanța funcției de Președinte al României, Guvernul va organiza alegeri pentru funcția de Președinte.”

Modificarea propusă operează asupra termenului în care Guvernul va organiza alegeri pentru funcția de Președinte în caz de vacanță a funcției, termen care se reduce de la 3 luni la 60 de zile. Noul text este menit să asigure stabilitatea sistemului politic și a instituțiilor democratice, precum și existența unor autorități statale funcționale într-un termen cât mai scurt.

8. Referitor la modificarea art.98 alin.(2)

„(2) Atribuțiile prevăzute la *articolul 85 alineatul (1)*, articolele 88-90 și *articolul 103* din Constituție nu pot fi exercitate pe durata interimatului funcției prezidențiale.”

Completarea propusă operează o restrângere a atribuțiilor Președintelui interimar în ceea ce privește desemnarea candidatului pentru funcția de prim-ministru și implicit pentru formarea Guvernului. Această restrângere **crează premisele unui blocaj instituțional** în cazul în care primul-ministru s-ar afla în una din situațiile prevăzute de art.106 din Constituție, situații în care Guvernul este demis, sau în cazul demiterii Guvernului, dacă o moțiune de cenzură a fost votată în condițiile art.113 din Constituție, motiv pentru care Curtea nu recomandă adoptarea modificării propuse.

c) Capitolul III - Guvernul

1. Referitor la completarea art.103 alin.(2):

„(2) Candidatul pentru funcția de prim-ministru va cere, în termen de 10 zile de la desemnare, votul de încredere al Parlamentului asupra programului de guvernare și a listei propunerilor pentru membrii Guvernului. *Parlamentul se va pronunța prin vot asupra formării noului Guvern în termen de 10 zile de la data solicitării votului de încredere. În caz contrar, după trecerea celor 10 zile, candidatul propus, împreună cu programul de guvernare și lista propunerilor pentru membrii Guvernului, va fi considerat respins de către Parlament, iar Președintele României va desemna un alt candidat pentru funcția de prim-ministru.*”

Dispozițiile art.103 alin.(2) trebuie coroborate cu cele ale art.89 alin.(1) care au suferit și ele o modificare sub aspectul termenului reglementat care a fost scurtat de la 60 de zile la 45 de zile: „*După consultarea președintelui Parlamentului și a liderilor grupurilor parlamentare, Președintele României poate dizolva Parlamentul, dacă acesta nu a acordat votul de încredere pentru formarea Guvernului în termen de **45 de zile** de la prima solicitare și numai după respingerea a cel puțin două solicitări de investitură.*”

Propunerea de modificare este în spiritul dispozițiilor art. 1 alin. (4) din Constituție, ce consacră separația puterilor în stat și obligația autorităților publice de a-și îndeplini loial și cu bună-credință competențele constituționale. De altfel, Curtea Constituțională a subliniat în repetate rânduri importanța, pentru buna funcționare a statului de drept, a colaborării dintre puterile statului, care ar trebui să se manifeste în spiritul normelor de loialitate constituțională, comportamentul loial fiind o prelungire a principiului separației și echilibrului puterilor în stat (de exemplu, prin Decizia nr.1.431 din 3 noiembrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.758 din 12 noiembrie 2010 sau prin Decizia nr.1 din 4 ianuarie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.135 din 23 februarie 2011).

2. Referitor la modificarea art.105 alin.(1), Curtea constată că argumentele care au fundamentat recomandarea de eliminare a excepției pe care o instituie în prezent art.71 alin.(2) teza finală din Constituție, text care permite cumulul calității de parlamentar cu cea de membru a Guvernului, sunt aplicabile *mutatis mutandis* și cu privire la propunerea de modificare a art.105.

3. Referitor la modificarea art.107 alin.(4):

„(4) Dacă unul dintre ceilalți membri ai Guvernului se află în una dintre situațiile prevăzute la articolul 106 sau este în imposibilitate de a-și exercita atribuțiile, Președintele României, la propunerea primului-ministru, va desemna un alt membru al Guvernului ca ministru interimar, până la numirea unui nou ministru. Interimatul, pe perioada imposibilității exercitării atribuțiilor, încetează dacă ministrul își reia activitatea în Guvern. Interimatul nu poate dura mai mult de 45 de zile.”

Propunerea de modificare preia soluția actuală prevăzută de art.107 alin.(4), prevăzând expres procedura de desemnare a unui ministru interimar similară desemnării primului-ministru interimar. Cu toate acestea, în redactarea propusă, norma este susceptibilă a fi interpretată în sensul că inclusiv primul-ministru poate fi desemnat ca ministru interimar atunci când unul dintre ceilalți membri ai Guvernului se află în una dintre situațiile prevăzute la articolul 106 sau este în imposibilitate de a-și exercita atribuțiile. O asemenea interpretare intră în conflict cu dispozițiile art.107 alin.(1) din Constituție, potrivit cărora *“primul-ministru conduce Guvernul și coordonează activitatea membrilor acestuia, respectând atribuțiile ce le revin”*.

Curtea recomandă o circumscriere mai precisă a noțiunii *„un alt membru al Guvernului”* pe care primul-ministru să-l propună spre desemnare Președintelui României. Curtea apreciază că această noțiune nu trebuie să îl includă pe primul-ministru, al cărui rol este acela de a asigura conducerea și coordonarea activității

Guvernului, iar nu și de a îndeplini atribuțiile unui ministru, fie și interimar, pentru o perioadă determinată de 45 de zile.

4. Referitor la modificarea art.109:

„(3) Reglementarea răspunderii penale a membrilor Guvernului, pentru fapte săvârșite în exercițiul funcției lor, se stabilește prin lege organică. Urmărirea și trimiterea în judecată penală a membrilor Guvernului se realizează numai de către Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție. Competența de judecată aparține Înaltei Curți de Casație și Justiție”.

Actuala reglementare prevede *„(2) Numai Camera Deputaților, Senatul și Președintele României au dreptul să ceară urmărirea penală a membrilor Guvernului pentru faptele săvârșite în exercițiul funcției lor. Dacă s-a cerut urmărirea penală, Președintele României poate dispune suspendarea acestora din funcție. Trimiterea în judecată a unui membru al Guvernului atrage suspendarea lui din funcție. Competența de judecată aparține Înaltei Curți de Casație și Justiție.*

(3) Cazurile de răspundere și pedepsele aplicabile membrilor Guvernului sunt reglementate printr-o lege privind responsabilitatea ministerială.”

Cu privire la răspunderea penală a membrilor Guvernului, Curtea Constituțională prin Decizia nr.1133 din 27 noiembrie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.851 din 15 decembrie 2007, a constatat că dispozițiile art.109 alin.(2) din Constituție „institue necondiționat dreptul Camerei Deputaților, Senatului și Președintelui României de a cere urmărirea penală a membrilor Guvernului pentru faptele săvârșite în exercițiul funcției lor.

În consecință, atât cele două Camere ale Parlamentului, cât și Președintele României au libertatea de a stabili, fără altă reglementare exterioară, aplicând direct Constituția, modul de exercitare a acestui drept.

Autorităților prevăzute la art. 109 alin. (2) nu li se poate impune, fără să se încalce principiul separației puterilor în stat, prevăzut de art. 1 alin. (4) din

Constituție, obligația de a efectua cercetări proprii sau de a încredința unor structuri extrajudiciare verificarea faptelor penale cu care sunt sesizate de Ministerul Public, de alte organe ale statului sau de cetățeni. Asemenea cercetări au caracterul de acte de urmărire penală sau de acte premergătoare urmăririi penale și sunt cu totul străine statutului juridic constituțional, rolului și funcțiilor autorităților publice menționate.

Cerând urmărirea penală a unor membri ai Guvernului sau refuzând să dea curs unei sesizări în acest sens, Camera Deputaților, Senatul și Președintele României își asumă răspunderea politică pentru temeinicia deciziei lor.”

Pe de altă parte, consacrară constituțională a dreptului Camerei Deputaților, Senatului și Președintelui României de a cere urmărirea penală a membrilor Guvernului pentru faptele săvârșite în exercițiul funcției lor constituie, din perspectiva membrilor Guvernului, o garanție constituțională de ordin procedural, menită să ocrotească interesul public, și anume realizarea actului de guvernare prin exercițiul mandatului. Cu alte cuvinte, prevederile art. 109 alin. (2) din Constituție instituie o măsură de protecție a mandatului exercitat de membrii Guvernului, având deci caracterul obiectiv al unei garanții constituționale a libertății individuale a persoanei care ocupă funcția de demnitate publică și a dreptului său la apărare. Or, prin abrogarea dispozițiilor menționate, garanția constituțională este suprimată, împrejurare ce este de natură a încălca prevederile art.152 alin.(1) din Constituție.

d) Capitolul IV – Raporturile Parlamentului cu Guvernul

Referitor la modificarea art.114:

„(1) Guvernul își poate angaja răspunderea în fața Parlamentului, o singură dată pe sesiune, asupra unui program, a unei declarații de politică generală sau a unui proiect de lege.”

(1¹) Limitarea angajării răspunderii prevăzută la alineatul (1) nu se aplică în cazul proiectului bugetului de stat și cel al asigurărilor sociale de stat.

(4) În cazul în care Președintele României cere reexaminarea legii adoptate potrivit alineatului (3), debaterile și votul se vor face de către Parlament, într-o singură lectură, pe articolele sesizate, urmate de votul final pe întreaga lege.”

În privința angajării răspunderii Guvernului, Constituția României din 1991 s-a inspirat după modelul Constituției franceze de la 1958, care prevedea, la art.49 par.3, că primul-ministru putea să angajeze răspunderea Guvernului în fața Adunării Naționale pentru adoptarea unui text; acesta era considerat adoptat dacă nu a fost votată o moțiune de cenzură. Dispoziția constituțională a permis ca Guvernul să își angajeze răspunderea în fața Adunării Naționale de foarte multe ori; în acest sens, este grăitor faptul că în cea de IX-a legislatură (o legislatură vizează o perioadă de 4 ani), această procedură a fost folosită de 39 de ori.

Legiuitorul constituant francez a modificat procedura angajării răspunderii Guvernului prevăzută de art.49 din Constituția franceză de la 1958 prin Legea constituțională nr.2008-724 din 23 iulie 2008 privind modernizarea instituțiilor celei de-a V-a Republici, limitând folosirea procedurii angajării răspunderii la un anumit număr de ori pe sesiune. Actualul text al art.49 par.3 din Constituție prevede: *„După deliberarea din cadrul Consiliului de miniștri, Primul-ministru poate să angajeze răspunderea Guvernului în fața Adunării Naționale pentru votarea unui proiect de lege privind finanțele publice sau finanțarea sistemului de securitate socială. În acest caz, proiectul este considerat adoptat, cu excepția cazului în care o moțiune de cenzură, depusă în următoarele douăzeci și patru de ore, este votată în condițiile prevăzute de alineatul anterior. În plus, Primul-ministru poate recurge la această procedură pentru încă un proiect sau încă o propunere de lege din acea sesiune”.*

Astfel, în urma revizuirii constituționale din 23 iulie 2008, care a intrat în vigoare la data de 1 martie 2009, legiuitorul constituant francez a precizat *in terminis* că Guvernul poate să își asume răspunderea pe legea bugetului de stat și

pe cea a bugetului asigurărilor sociale. În schimb, Guvernul poate să își asume într-o sesiune o singură dată răspunderea pe un alt proiect de lege.

În ceea ce privește Constituția României, Curtea constată următoarele:

Dispozițiile cuprinse în art.114 reprezintă corespondentul art.49 par.3 din Constituția franceză în formularea anterioară revizuirii constituționale ce a avut loc în anul 2008.

Interpretând dispozițiile textului constituțional, Curtea, prin jurisprudența sa, a impus anumite condiții în care Guvernul își poate angaja răspunderea în fața Parlamentului. Astfel, Guvernul are îndrituirea constituțională de a-și angaja răspunderea în următoarele condiții, respectiv:

- existența unei urgențe în adoptarea măsurilor conținute în legea asupra căreia Guvernul și-a angajat răspunderea;
- necesitatea ca reglementarea în cauză să fie adoptată cu maximă celeritate;
- importanța domeniului reglementat;
- aplicarea imediată a legii în cauză.

Prin urmare, Guvernul nu este limitat în a folosi procedura angajării răspunderii la un anumit număr de ori pe sesiune, premisa folosirii acestei proceduri având în vedere existența unei urgențe în adoptarea măsurii legislative, indiferent de criteriul cantitativ. Însă, angajarea repetată a răspunderii Guvernului și limitarea accentuată a atribuției principale a Parlamentului de a legifera sunt argumente suficiente în sensul reglementării mai stricte a acestei instituții. Prin limitarea cantitativă a posibilității Guvernului de a folosi această procedură în cursul unei sesiuni parlamentare, sunt eliminate premisele exercitării abuzive din partea Guvernului a dreptului constituțional de a-și angaja răspunderea în fața Parlamentului, iar, în ceea ce privește autoritatea legiuitoare, aceasta își poate exercita competența în plenitudinea sa, așa cum este conferită de art.61 alin.(1) din Constituție.

Distinct de modificarea propusă, Curtea recomandă completarea prevederilor art.114 alin.(1) din Constituție, în sensul limitării obiectului asupra căruia Guvernul își poate angaja răspunderea la un program, o declarație de politică generală sau la un singur proiect de lege **care să reglementeze unitar relații sociale care privesc un singur domeniu**. Lipsa unei atare condiționări cu privire sfera de reglementare a proiectului de lege ar conduce la eludarea prevederilor constituționale propuse spre modificare și anume posibilitatea angajării răspunderii o singură dată pe sesiune, întrucât dau posibilitatea Guvernului de a-și asuma răspunderea prin intermediul unui proiect de lege, care în mod formal, îndeplinește condițiile constituționale, dar care, printr-o structură complexă și un conținut eterogen, ar îngloba reglementări din domenii sociale foarte diferite.

Argumentul pe care se întemeiază propunerea Curții Constituționale îl constituie însăși jurisprudența sa, de exemplu în cazul Legii nr.247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente, proiect asupra căruia Guvernul și-a angajat răspunderea și asupra căruia Curtea Constituțională a efectuat controlul de constituționalitate *a priori* prin Decizia nr. 375 din 6 iulie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.591 din 8 iulie 2005. Cu acel prilej, criticile formulate se întemeiau pe dispozițiile art. 114 alin. (1) din Constituție, care deși reglementează posibilitatea angajării răspunderii Guvernului asupra unui proiect de lege, „în cazul de față, Guvernul și-a angajat răspunderea asupra unui pachet de proiecte de lege, cum, de altfel, în mod constant și-a anunțat intenția și scopul urmărit, întrucât în realitate, fiecare dintre cele 17 titluri ale legii are semnificația unui proiect de lege de sine stătător, ceea ce excede textului constituțional.

Legea astfel adoptată cuprinde modificări și completări de esență la 9 legi organice privind regimul proprietății, la 3 legi organice privind organizarea judiciară, statutul magistraților și Consiliul Superior al Magistraturii, la două

coduri (penal și fiscal), precum și două legi noi privind renta viageră și procedura specială de judecare a unor procese.

Formularea și structurarea legii în 17 titluri nu acoperă încălcarea dispoziției imperative a art. 114 alin. (1) din Constituție, așa cum acest text trebuie interpretat prin raportare la art. 61, privind monopolul legislativ al Parlamentului, cât și la art. 102 alin. (1) referitor la rolul Guvernului.”

Or, analizând criticile astfel formulate, Curtea a statuat că “nici o dispoziție a Legii fundamentale nu interzice ca printr-o lege să fie reglementate mai multe domenii ale relațiilor sociale. Astfel, Guvernul poate opta ca într-un proiect de lege, pe care îl supune Parlamentului spre adoptare, fie pe calea procedurii obișnuite de legiferare, fie prin angajarea răspunderii în fața Parlamentului să propună reglementarea mai multor domenii prin modificări, completări sau abrogări a mai multor acte normative în vigoare.”

Așa fiind, pentru ca propunerea de modificare să producă efectul preconizat de inițiator, se impune completarea prevederilor art.114 alin.(1) din Constituție, în sensul celor menționate de Curte.

Pe de altă parte, Curtea observă că propunerea de modificare privind limitarea cantitativă a folosirii procedurii angajării răspunderii Guvernului la o singură dată pe sesiune nu privește „*proiectul bugetului de stat sau al asigurărilor sociale de stat*” [art.114 alin.(1¹) din Constituție]; această sintagmă este ușor confuză, întrucât este susceptibilă a fi interpretată fie că **orice proiect** care vizează acest domeniu poate fi supus procedurii angajării răspunderii Guvernului, fie că **numai proiectul legii bugetului de stat sau al asigurărilor sociale de stat**. Prin urmare, norma constituțională trebuie reformulată în scopul precizării mai clare a obiectului proiectelor de lege cu privire la care Guvernul își poate angaja răspunderea.

e) Capitolul V – Administrația publică

Secțiunea 1 – Administrația publică centrală de specialitate

Referitor la completarea art.119 cu două noi alineate, (2) și (3):

„(2) În condițiile legii, Consiliul Suprem de Apărare a Țării transmite Parlamentului, în vederea aprobării, strategia de securitate națională.

(3) Consiliul Suprem de Apărare a Țării transmite Parlamentului rapoartele asupra activității desfășurate, în vederea examinării acestora.”

Securitatea națională se realizează în cadrul ordinii democratice prin exercitarea deplină a drepturilor și libertăților cetățenești, asumarea conștientă a responsabilităților, perfecționarea capacității de decizie și de acțiune a statului, precum și afirmarea României ca membru activ al comunității internaționale. Ca instrument național ce dă forță și valoare concretă acestor exigențe, strategia de securitate națională reprezintă un factor integrator de sinteză, ce se concretizează printr-un ansamblu de decizii, planuri, măsuri și acțiuni menite să prevină și să contracareze eficient riscurile și amenințările ce pun în pericol valorile și interesele naționale, precum și valorile care dau identitate și unitate construcției europene. Dată fiind importanța unui asemenea document-program, se impune cu necesitate adoptarea sa în cadrul Consiliului Suprem de Apărare a Țării și aprobarea sa de către Parlament.

Prin urmare, legea de revizuire a Constituției atribuie Consiliului Suprem de Apărare a Țării, în virtutea competențelor sale de organizare și coordonare unitară a activităților care privesc apărarea țării și securitatea națională, sub toate aspectele sale: securitatea internă, securitatea energetică, securitatea alimentară, securitatea transporturilor și a infrastructurii, securitatea sănătății publice, securitatea financiară, securitatea informatică etc., **o nouă obligație constituțională** și anume aceea de a elabora strategia de securitate națională pe care o supune aprobării Parlamentului.

Alineatul 3 nu prezintă niciun element de noutate, ci reia soluția constituțională cuprinsă în actualul art.65, propus spre abrogare, care consacră *Ședințele Camerelor*, și care prevede la alin.(2) “*Camerele își desfășoară lucrările*

și în ședințe comune, potrivit unui regulament adoptat cu votul majorității deputaților și senatorilor, pentru:

g) examinarea rapoartelor Consiliului Suprem de Apărare a Țării.”

f) Capitolul V – Autoritatea judecătorească

Secțiunea 1 – Instanțele judecătorești

1. Referitor la modificarea și completarea art.124:

„(3) Judecătorii sunt independenți și se supun numai *Constituției, legii și deciziilor Curții Constituționale.*

(4) *Răspunderea judecătorilor și procurorilor se reglementează prin lege organică.*”

Propunerea de completare a alineatului 3 vizează înlocuirea formulării sintetice și cuprinzătoare pe care o conține în prezent Constituția la o formulare enumerativă, care cuprinde, pe lângă lege, Constituția și deciziile Curții Constituționale. Modificarea reprezintă o aplicare a dispozițiilor art.1 alin.(5) din Constituție, potrivit căroră „În România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie”, coroborate cu cele ale art.142 alin.(1), conform căroră „Curtea Constituțională este garantul supremației Constituției.” În exercitarea acestui rol constituțional, Curtea se pronunță asupra constituționalității legilor înainte de promulgarea acestora, precum și asupra excepțiilor de neconstituționalitate privind legile și ordonanțele, ridicate în fața instanțelor judecătorești sau de arbitraj comercial sau ridicate direct de Avocatul Poporului. Potrivit art.147 alin.(4), „Deciziile Curții Constituționale se publică în Monitorul Oficial al României. De la data publicării, deciziile sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor.” Mai mult, Curtea Constituțională a reținut, prin Decizia nr.847 din 8 iulie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.605 din 14 august 2008, că “decizia de constatare a neconstituționalității face parte din ordinea juridică normativă, prin efectul acesteia prevederea neconstituțională încetându-și aplicarea pentru viitor.” De asemenea, Curtea a

constatat că, în acord cu jurisprudența sa, spre exemplu Decizia Plenului Curții Constituționale nr. 1/1995 privind obligativitatea deciziilor sale pronunțate în cadrul controlului de constituționalitate, puterea de lucru judecat ce însoțește actele jurisdicționale, deci și deciziile Curții Constituționale, se atașează nu numai dispozitivului, ci și considerentelor pe care se sprijină acesta. Astfel, Curtea a reținut că atât considerentele, cât și dispozitivul deciziilor sale sunt general obligatorii și se impun cu aceeași forță tuturor subiecților de drept. În consecință, Parlamentul, Guvernul, instanțele judecătorești, respectiv autoritățile și instituțiile publice urmează, în aplicarea legii criticate, să respecte cele stabilite de Curtea Constituțională în considerentele și dispozitivul deciziei. (De exemplu, prin Decizia nr.1.415 din 4 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.796 din 23 noiembrie 2009 sau prin Decizia nr.414 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.291 din 4 mai 2010)

În considerarea acestor rațiuni, Curtea apreciază că propunerea de completare a dispozițiilor art.124 alin.(3) este redundantă, obligația judecătorilor de a se supune Constituției și de a respecta deciziile Curții Constituționale fiind deja consacrată prin norme constituționale.

Mai mult, sintagma constituțională în vigoare în prezent, *„judecătorii sunt independenți și se supun numai legii”*, reprezintă garanția constituțională a „nesupunerii” judecătorului unei alte puteri, unor alte persoane sau interese, dinăuntru sau din afara sistemului judiciar și al „supunerii” sale doar legii, astfel încât orice structură de subordonare sau de comandă asupra acestuia este exclusă și nu îi poate afecta independența. Noțiunea de „lege” este folosită în sensul său larg, care include și Constituția, ca lege fundamentală, dar și toate celelalte acte normative, cu forță juridică echivalentă legii sau inferioară acesteia, care constituie ansamblul normativ pe care trebuie să se fundamenteze actul de justiție.

În ceea ce privește propunerea de completare a art.124 cu un nou alineat (4), Curtea observă că această este de prisos, întrucât reglementarea răspunderii

judecătorilor și procurorilor, prin lege organică, a fost deja consacrată prin propunerea de introducere a unei noi litere s¹) la art.73 alin.(3).

2. Referitor la completarea art.126 alin.(6):

„(6) Controlul judecătoresc al actelor administrative ale autorităților publice, pe calea contenciosului administrativ, este garantat, cu excepția celor care privesc raporturile cu Parlamentul, a actelor de comandament cu caracter militar, *precum și a celor care privesc politicile fiscale și bugetare ale Guvernului, în condițiile legii contenciosului administrativ.* Instanțele de contencios administrativ sunt competente să soluționeze cererile persoanelor vătămate prin ordonanțe sau, după caz, prin dispoziții din ordonanțe declarate neconstituționale.”

În urma revizuirii Constituției din anul 2003, la articolul 126 a fost introdus un nou alineat, alin.(6), care stabilește că instanțele judecătorești, pe calea contenciosului administrativ, exercită controlul judecătoresc al actelor administrative ale autorităților publice, control care este garantat și de la care fac excepție în mod absolut numai două categorii de acte - cele de comandament cu caracter militar și cele care privesc raporturile cu Parlamentul - care, prin natura lor, nu sunt supuse sub nicio formă controlului judecătoresc.

Din punct de vedere constituțional, art. 126 alin. (6) este singurul sediu al materiei cu privire la actele administrative exceptate de la controlul judecătoresc, norma fiind de strictă interpretare, întrucât constituie o derogare de la principiul liberului acces la justiție.

Propunerea de completare a alineatului 6 vizează o nouă excepție de la controlul judecătoresc și anume actele administrative care privesc politicile fiscale și bugetare ale Guvernului.

Cu privire la politica fiscală și bugetară a Guvernului, reținem că, potrivit dispozițiilor art.137 alin.(1) din Constituție, „*Formarea, administrarea, întrebuințarea și controlul resurselor financiare ale statului, ale unităților administrativ-teritoriale și ale instituțiilor publice sunt reglementate prin lege*”.

De asemenea, potrivit art.139 alin.(1), *“Impozitele, taxele și orice alte venituri ale bugetului de stat și ale bugetului asigurărilor sociale de stat se stabilesc numai prin lege.”*

În ceea ce privește conceputul de *“lege”*, prin Decizia nr.140 din 16 martie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.296 din 5 aprilie 2004, Curtea a reținut că „acesta are mai multe înțelesuri în funcție de distincția ce operează între criteriul formal sau organic și cel material.

Potrivit primului criteriu, legea se caracterizează ca fiind un act al autorității legiuitoare, ea identificându-se prin organul chemat să o adopte și prin procedura ce trebuie respectată în acest scop. Această concluzie rezultă din coroborarea dispozițiilor art. 61 alin. (1) teza a doua din Constituție, republicată, conform căroră *“Parlamentul este [...] unica autoritate legiuitoare a țării”* cu prevederile art. 76, 77 și 78, potrivit căroră legea adoptată de Parlament este supusă promulgării de către Președintele României și intră în vigoare la trei zile după publicarea ei în Monitorul Oficial al României, dacă în conținutul său nu este prevăzută o altă dată ulterioară. Criteriul material are în vedere conținutul reglementării, definindu-se în considerarea obiectului normei, respectiv a naturii relațiilor sociale reglementate.

În ceea ce privește ordonanțele Guvernului, Curtea reține că, elaborând astfel de acte normative, organul administrativ exercită o competență prin atribuire care, prin natura ei, intră în sfera de competență legislativă a Parlamentului. Prin urmare, ordonanța nu reprezintă o lege în sens formal, **ci un act administrativ** de domeniul legii, asimilat acesteia prin efectele pe care le produce, respectând sub acest aspect criteriul material.

În consecință, întrucât un act juridic normativ, în general, se definește atât prin formă, cât și prin conținut, legea, în sens larg, deci cuprinzând și actele asimilate, este rezultatul combinării criteriului formal cu cel material.”

Date fiind argumentele expuse în prealabil, actul administrativ care privește politicile fiscale și bugetare ale Guvernului îl poate constitui în exclusivitate o ordonanță a Guvernului. O interpretare contrară este de natură a încălca prevederile art.137 alin.(1) și art.139 alin.(1) din Constituție.

Pe de altă parte, necircumscrierea noțiunii de „*act administrativ*” prin norma constituțională, coroborată cu sintagma „*în condițiile legii contenciosului administrativ*” este susceptibilă de interpretarea conform căreia această lege poate stabili care acte pot face obiectul controlului judecătoresc, respectiv care acte administrative pot fi exceptate de la acest control. Or, o atare interpretare, care ar conferi legiuitorului ordinar ca, prin intermediul unei legi infraconstituționale, să adauge la Constituție noi cazuri de acte administrative exceptate de la controlul judecătoresc, contravine principiului constituțional consacrat de art.1 alin.(5) referitor la supremația Constituției, precum și principiului prevăzut de art.21 privind accesul liber la justiție și, implicit, art.152 alin.(2) care stabilește interdicția revizuirii prevederilor constituționale care ar avea ca efect suprimarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor.

Pe de altă parte, întrucât norma propusă prin legea de revizuire stabilește doar domeniul de reglementare - politicile fiscale și bugetare ale Guvernului, competența de a reglementa sfera actelor administrative supuse controlului judecătoresc aparține în exclusivitate legiuitorului, primar sau delegat. Or, în cazul acestuia din urmă - Guvernul, există posibilitatea unei suprapuneri de calități: aceea de legiuitor care stabilește actele administrative excluse de la controlul judecătoresc și aceea de emitent al respectivelor acte, ceea ce contravine principiului separației puterilor în stat, consacrat de art.1 alin.(4) din Constituție.

Mai mult, nici sub aspectul previzibilității, norma infraconstituțională care ar reglementa sfera actelor administrative exceptate de la controlul judiciar nu corespunde exigențelor constituționale și convenționale, întrucât lasă la latitudinea

legiuitorului ordinar modificarea acestei sfere, împrejurare care poate genera discriminări între cetățeni.

Secțiunea a 3-a – Consiliul Superior al Magistraturii

3. Referitor la modificarea art.133 alin.(2), (3), (4), (5) și (6)

„(2) Consiliul Superior al Magistraturii este alcătuit din 19 membri, din care:

a) 10 sunt aleși în adunările generale ale magistraților și validați de Parlament; aceștia fac parte din două secții, una pentru judecători și una pentru procurori; prima secție este compusă din 5 judecători, iar cea de-a doua din 5 procurori;

b) 6 reprezentanți ai societății civile, care se bucură de înaltă reputație profesională și morală: 3 numiți de Parlament și 3 de către Președintele României;

(3) Președintele Consiliului Superior al Magistraturii este ales dintre membrii prevăzuți la alineatul (2) literele a) și b), pentru un mandat de un an, ce poate fi înnoit o singură dată. Mandatul acestuia nu poate fi prelungit.

(4) Durata mandatului membrilor Consiliului Superior al Magistraturii este de 6 ani și nu poate fi prelungit sau înnoit.

(5) Hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii nu pot fi luate prin vot secret și se motivează.”

Modificarea esențială privește alin.(2) referitor la structura Consiliului Superior al Magistraturii, în sensul că, deși se păstrează numărul total de 19 membri, se mărește (de la 2 la 6) numărul membrilor reprezentați ai societății civile și se micșorează proporțional (de la 14 la 10), numărul membrilor care au calitatea de judecători și procurori. Sporirea numărului de membri reprezentanți ai societății civile este coroborată cu propunerea de numire a celor 6, după cum urmează: 3 de către Parlament și 3 de către Președintele României.

Curtea observă că și în alte state europene, structura organului reprezentativ al autorității judiciare, cu competențe în numirea, transferul, promovarea și sancționarea magistraților, este diferită, putând include un număr variabil de membri care nu sunt magistrați.

Astfel, în Portugalia, potrivit art.218 din Constituție, Consiliul Judecătoresc Suprem este format din: 2 membri numiți de Președintele țării, 7 membri aleși de Parlament și 7 judecători aleși de către adunările generale ale magistraților, pe baza principiului reprezentării proporționale.

În Spania, Consiliul General al Puterii Judiciare este condus de Președintele Curții Supreme și este compus din 20 de membri numiți de Regele Spaniei, dintre care: 12 membri judecători sau alți magistrați, 4 membri propuși de Congresul Deputaților și 4 membri propuși de Senat. Cei 8 membri numiți de Parlament trebuie să fie avocați sau alți juriști cu înaltă competență profesională și să aibă peste 15 ani de experiență profesională.

În Italia, potrivit dispozițiilor art.104 din Constituție, două treimi dintre membrii Consiliului Superior al Magistraturii sunt aleși dintre magistrați, iar o treime dintre aceștia sunt aleși de Parlament, în ședință comună, dintre profesorii universitari de drept și avocații cu peste 15 ani vechime.

Analizând propunerea de modificare, Curtea reține că, potrivit art.133 alin.(1) din Constituție și dispozițiilor Legii nr.317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.827 din 13 septembrie 2005, Consiliul Superior al Magistraturii este un organism independent, cu activitate permanentă, cu atribuții referitoare la cariera judecătorilor și procurorilor. Totodată, acest Consiliu reprezintă garantul independenței justiției, iar membrii săi răspund în fața judecătorilor și procurorilor pentru activitatea desfășurată în exercitarea mandatului.

Curtea observă că legiuitorul constituent originar a optat pentru includerea în componența Consiliului Superior al Magistraturii și a unor membri care nu sunt

magistrați de profesie, dar care reprezintă societatea civilă, sunt specialiști în domeniul dreptului și se bucură de înaltă reputație profesională și morală.

Curtea constată că îndeplinirea rolului constituțional al Consiliului Superior al Magistraturii, acela de garant al independenței justiției, precum și a principalelor atribuții care privesc cariera și răspunderea disciplinară a magistraților, presupune ca judecătorii și procurorii să aibă o pondere corespunzătoare imperativului constituțional, consacrat de art.133 alin.(1).

Așa fiind, în virtutea atribuțiilor Consiliului Superior al Magistraturii, componența acestui organism trebuie să reflecte specificitatea acestei activități, calitatea de magistrați a membrilor - așa cum o impune însăși titulatura acestui organism suprem de reprezentare, care cunosc în mod direct implicațiile activității desfășurate de această categorie profesională, fiind definitorie pentru hotărârile pe care le adoptă Consiliul.

Pe de altă parte, numirea celor 6 reprezentanți ai societății civile de către Parlament, autoritatea legiuitoare, respectiv de către Președintele României, reprezentant al autorității executive, constituie o interferență a celorlalte puteri constituționale în activitatea autorității judecătorești, punând sub semnul întrebării rolul Consiliului Superior al Magistraturii de garant al independenței justiției. Astfel, majorarea numărului membrilor reprezentanților societății civile, deci a persoanelor din afara sistemului judiciar, și schimbarea proporției de reprezentare în Consiliu, are consecințe negative asupra activității sistemului judiciar. Mai mult, se ajunge la situația în care acești membri dobândesc un rol important în domeniul răspunderii disciplinare a judecătorilor și procurorilor, ceea ce reprezintă o ingerință a politicului în justiție, împrejurare ce este de natură a anihila garanția constituțională referitoare la independența justiției.

Totodată, textul propus modifică și alin.(3) al art.133, prevăzând că președintele Consiliului Superior al Magistraturii poate fi ales atât dintre membrii – judecători sau procurori, cât și dintre membrii – reprezentanți ai societății civile.

Pentru argumentele expuse anterior, Curtea reține că și această modificare este de natură a aduce atingere garanției constituționale care consacră independența justiției.

O altă modificare a alin.(3) al art.133 constă în acordarea posibilității ca mandatul președintelui Consiliului Superior al Magistraturii să poată fi înnoit o singură dată, dar să nu poată fi prelungit. Curtea observă că modificarea este justificată de faptul că mandatul Președintelui Consiliului este unul foarte scurt, de doar 1 an, fiind necesară acordarea posibilității înnoirii acestuia, dar în mod limitat, la o singură dată.

La alin.(4) al art.133, inițiatorul propune introducerea interdicției ca mandatul membrilor să poată fi prelungit sau înnoit. Curtea observă că durata mandatului membrilor Consiliului Superior al Magistraturii este de 6 ani, iar interdicția ca acesta să fie prelungit sau înnoit este prevăzută în art.51 alin.(1) din Legea nr.317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii. Prin urmare, modificarea propusă nu face decât să constituționalizeze norma cuprinsă în legea organică.

Referitor la alin.(5) se propune modificarea acestuia, în sensul că hotărârile Consiliului nu pot fi luate prin vot secret și se motivează. Această modificare reprezintă o garantare a drepturilor fundamentale de acces liber la justiție și de apărare, întrucât Consiliul Superior al Magistraturii are atribuții în ceea ce privește numirea în funcție și eliberarea din funcție a judecătorilor și a procurorilor, numirea judecătorilor stagiați și procurorilor stagiați, promovarea judecătorilor și a procurorilor, eliberare din funcție a judecătorilor stagiați și procurorilor stagiați. Prin votul deschis și obligația de motivare a hotărârii, norma asigură transparență activității Consiliului, constituind o garanție a respectării drepturilor constituționale menționate, împotriva abuzurilor și arbitrariului. Mai mult, în virtutea calității sale de garant al independenței justiției, Consiliul Superior al Magistraturii trebuie să se supună exigențelor constituționale în ceea ce privește actele sale decizionale,

asupra cărora pot plana suspiciuni în condițiile în care acestea nu conțin argumentele pe care se fundamentează hotărârea adoptată.

Distinct de analiza propunerii de revizuire ce are ca obiect dispozițiile art.133 din Constituție, Curtea repune în discuție ceea ce a constatat prin Decizia nr.148 din 16 aprilie 2003 privind constituționalitatea propunerii legislative de revizuire a Constituției României, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 317 din 12 mai 2003. Astfel, cu privire la dispozițiile alineatului 7 al art.133 care consacră că „*Hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii sunt definitive și irevocabile, cu excepția celor prevăzute la articolul 134 alineatul (2)*”, Curtea a statuat că “această dispoziție se află într-un raport antinomic cu prevederile art. 21 alin. (1) din Constituție, potrivit cărora *"Orice persoană se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime"*. Mai mult, într-un stat de drept neasigurarea accesului liber la instanțele judecătorești este inacceptabilă. Ca atare, interzicerea recursului la justiție, cu privire la astfel de hotărâri, este contrară principiului stabilit de art. 6 al Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în virtutea căruia orice persoană are dreptul la un proces echitabil, un asemenea proces fiind exclus în afara unei instanțe care să garanteze efectiv independența judecătorului.

Consiliul Superior al Magistraturii îndeplinește rolul de instanță de judecată, în secții și în plen, în domeniul jurisdicției disciplinare a judecătorilor și procurorilor, fără votul ministrului justiției și al procurorului general, potrivit procedurii stabilite prin legea sa organică. Această dispoziție constituțională nu poate interzice accesul liber la justiție al persoanei judecate de această "instanță" extrajudiciară, fără încălcarea prevederilor art. 6 al Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.”

Prin urmare, Curtea apreciază ca fiind oportună reanalizarea caracterului definitiv și irevocabil al hotărârilor Consiliului Superior al Magistraturii consacrat de art.133 alin.(7) din Constituție.

IV) TITLUL IV – Economia și finanțele publice

1. Referitor la modificarea și completarea art.138:

„(2) Guvernul elaborează anual proiectul bugetului de stat și pe cel al asigurărilor sociale de stat, *pe care le transmite instituțiilor Uniunii Europene, după informarea prealabilă a Parlamentului asupra conținutului acestora.*

(2¹) Guvernul supune spre aprobare Parlamentului, separat, proiectul bugetului de stat și pe cel al asigurărilor sociale de stat.”

Propunerea de modificare a textului constituțional cuprins în alineatul 2 al art.138 vizează obligația Guvernului de a transmite instituțiilor Uniunii Europene proiectul bugetului de stat și pe cel al asigurărilor sociale de stat, după informarea prealabilă a Parlamentului. Oportunitatea constituționalizării unei atare obligații, care se limitează la **transmiterea** acestor proiecte către instituțiile Uniunii Europene, comportă anumite critici. Astfel, în măsura în care România este stat membru al Uniunii Europene, și în această calitate exercită în comun cu celelalte state membre competențele stabilite de tratatele Uniunii, consacrarea acestei obligații la nivel constituțional apare ca fiind redundantă și excesivă.

Alineatul 2¹ nu prezintă niciun element de noutate, ci reia soluția constituțională cuprinsă în actualul art.138 alin.(2), referitoare la supunerea spre aprobare Parlamentului, separat, a celor două proiecte al bugetului de stat, respectiv al bugetului asigurărilor sociale de stat.

2. Referitor la introducerea art.138¹ cu denumirea marginală „*Politica financiară*”

(1) Statul trebuie să evite deficitul public excesiv. Deficitul bugetar nu poate fi mai mare de 3% din produsul intern brut, iar datoria publică nu poate depăși 60% din produsul intern brut.

(2) Împrumuturile externe pot fi contractate numai în domeniul investițiilor.

(3) În cazul producerii unei catastrofe naturale sau ivirii unor situații excepționale cu impact negativ semnificativ asupra finanțelor publice, valorile maxime prevăzute la alineatul (1) pot fi depășite, cu acordul majorității membrilor Parlamentului, numai dacă depășirea poate fi compensată în maximum trei ani.

(4) Prin derogare de la dispozițiile alineatului (2), pentru prevenirea consecințelor unei calamități naturale sau ale unui dezastru deosebit de grav, cu acordul majorității membrilor Parlamentului, pot fi contractate și alte împrumuturi externe.”

Potrivit Pactului de Stabilitate și Creștere (PSC), acord între statele membre ale Uniunii Europene având scopul de a coordona politicile fiscale naționale în cadrul Uniunii Economice Monetare pentru asigurarea unui climat de stabilitate și de prudență bugetară, procedura privind deficitul excesiv reprezintă principalul instrument de constrângere a statelor membre de a respecta **criteriile de convergență** stabilite prin Tratatul de la Maastricht privind evitarea deficitelor publice excesive. În cazul în care un stat are un deficit bugetar mai mare de 3% din produsul intern brut sau o datorie publică mai mare de 60%, Comisia Europeană poate recomanda Consiliului să ia o serie de măsuri împotriva statului ce încalcă termenii pactului.

Începând cu 1 decembrie 2009, data intrării în vigoare a Tratatului de la Lisabona, dispozițiile art. 104 din Tratatul de la Maastricht au fost preluate în art.126 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. C83 din 30 martie 2010. Potrivit acestor dispoziții, „(2) Pentru a identifica erorile evidente, Comisia supraveghează evoluția situației bugetare și a nivelului datoriei publice în statele membre. Comisia examinează în special dacă disciplina bugetară a fost respectată, pe baza următoarelor două criterii:

(a) dacă raportul dintre deficitul public planificat sau real și produsul intern brut depășește o valoare de referință, cu excepția cazului în care:

- raportul s-a diminuat în mod semnificativ și constant și atinge un nivel apropiat de valoarea de referință, sau

- depășirea valorii de referință este excepțională și temporară și respectivul raport se menține aproape de valoarea de referință;

(b) dacă raportul dintre datoria publică și produsul intern brut depășește o valoare de referință, cu excepția cazului în care acest raport se diminuează suficient și se apropie de valoarea de referință într-un ritm satisfăcător.

Valorile de referință sunt precizate în Protocolul privind procedura aplicabilă deficitelor excesive, care este anexat la tratate.”

Sub acest aspect, art.1 din Protocolul nr.12 privind procedura aplicabilă deficitelor excesive stabilește că *“Valorile de referință menționate la articolul 126 alineatul (2) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene sunt următoarele:*

- 3 % pentru raportul dintre deficitul public prevăzut sau realizat și produsul intern brut la prețurile pieței;

- 60 % pentru raportul dintre datoria publică și produsul intern brut la prețurile pieței.”

De asemenea, potrivit Declarației cu privire la articolul 126 din tratat, „consolidarea potențialului de creștere și garantarea unor situații bugetare sănătoase formează cei doi piloni pe care se sprijină politica economică și bugetară a Uniunii și a statelor membre. Pactul de stabilitate și de creștere este un instrument important pentru realizarea acestor obiective.[...] Conferința [...] confirmă faptul că **un sistem întemeiat pe norme este cel mai bun mijloc de a garanta respectarea angajamentelor și egalitatea de tratament pentru toate statele membre.**[...] Uniunea urmărește o creștere economică echilibrată și stabilitatea prețurilor. În consecință, politicile economice și bugetare trebuie să

stabilească priorități adecvate în domeniul reformelor economice, al inovațiilor, al competitivității și al consolidării investițiilor private și a consumului pe parcursul perioadelor în care creșterea economică este redusă.”

Legea de revizuire consacră, la nivel de normă juridică de rang constituțional, principiul echilibrului bugetar: reglementarea unui deficit bugetar maxim de 3% din produsul intern brut și a unei datorii publice care nu poate depăși 60% din produsul intern brut. Propunerea se fundamentează pe necesitatea convertirii într-un criteriu de constituționalitate a exigenței economice privind disciplina și rigoarea bugetară și nu încalcă limitele de revizuire a Constituției, prevăzute de art.152 alin.(1).

V) TITLUL V - Curtea Constituțională

1. Referitor la modificarea art.142 alin.(3)

„(3) Șase judecători sunt numiți de Parlament și trei de Președintele României.”

Modificarea reflectă schimbarea structurii Parlamentului de la sistemul bicameral la sistemul unicameral, astfel că numirea judecătorilor Curții Constituționale urmează a se adapta noii reglementări.

2. Referitor la modificarea literelor a), b), c), e) și h) ale articolului 146

Modificările operate vizează schimbarea structurii Parlamentului și privesc subiectele de sesizare a Curții Constituționale, care urmează a fi Președintele Parlamentului și 40 de parlamentari.

Cu privire la modificarea lit.h), aceasta a fost examinată în prealabil în cadrul analizei modificărilor aduse prin legea de revizuire dispozițiilor constituționale referitoare la suspendarea Președintelui.

Independent de analiza propunerii de revizuire ce are ca obiect dispozițiile art.146 din Constituție, Curtea consideră oportună completarea dispozițiilor literei a) în sensul „a) se pronunță asupra constituționalității legilor, înainte de promulgarea acestora, la sesizarea Președintelui României, a președintelui

Parlamentului, a Guvernului, a Înaltei Curți de Casație și Justiție, a Avocatului Poporului, a unui număr de cel puțin 40 de parlamentari precum și, din oficiu, asupra inițiativelor de revizuire a Constituției și a legilor de revizuire a Constituției, înainte de aprobarea lor prin referendum;” și a literei c) în sensul care urmează „c) se pronunță asupra constituționalității *regulamentului și a hotărârilor cu caracter normativ ale Parlamentului, la sesizarea președintelui Parlamentului, a unui grup parlamentar sau a unui număr de cel puțin 40 de parlamentari;*”

Propunerea vizează constituționalizarea normelor cuprinse în Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, reglementând la rang de Constituție atribuțiile Curții reglementate în cuprinsul art.23 alin.(1) și al art.27 alin.(1) din legea sa organică. Cu privire la completarea literei a), Curtea apreciază că este necesar ca legea de revizuire adoptată de Parlament, înainte de a fi supusă referendumului în condițiile art.151 alin.(3) din Legea fundamentală, să fie examinată de Curtea Constituțională pentru a constata, pe de o parte, dacă a fost respectată decizia Curții privind proiectul de lege sau propunerea de revizuire a Constituției și, pe de altă parte, dacă modificările și completările aduse proiectului sau propunerii de revizuire în procedura de dezbateră și adoptare parlamentară respectă principiile și dispozițiile constituționale referitoare la revizuire.

De asemenea, în ceea ce privește dispozițiile art.146 lit.e), Curtea apreciază necesară reevaluarea acestei atribuții în sensul circumscrierii noțiunii de „*conflict juridic de natură constituțională*” numai cu privire la conflictele dintre autoritățile publice care „presupun acte sau acțiuni concrete prin care o autoritate sau mai multe își arogă puteri, atribuții sau competențe, care, potrivit Constituției, aparțin altor autorități publice, ori omisiunea unor autorități publice, constând în declinarea competenței sau în refuzul de a îndeplini anumite acte care intră în obligațiile lor.” O atare concepție este în acord cu cele stabilite prin Decizia nr.53 din 28 ianuarie 2005,

publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.144 din 17 februarie 2005, sau prin Deciziei nr.97 din 7 februarie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.169 din 5 martie 2008, conform căroră “conflictul juridic de natură constituțională există între două sau mai multe autorități și poate privi conținutul ori întinderea atribuțiilor lor decurgând din Constituție, ceea ce înseamnă că acestea sunt conflicte de competență, pozitive sau negative, și care pot crea blocaje instituționale.”

Potrivit textului în vigoare în prezent, Curtea Constituțională este competentă să soluționeze în fond orice conflicte juridice de natură constituțională născute între autoritățile publice, iar nu numai conflictele pozitive sau negative de competență de natură constituțională dintre autoritățile publice, cum ar fi fost firesc. Pentru a se evita antrenarea Curții în soluționarea unor conflicte care au ca sursă dispute politice sau altă sorginte decât cea juridică, Curtea consideră că se impune modificarea textului constituțional în sensul circumscrierii atribuției Curții numai cu privire la soluționarea conflictelor de autoritate, respectiv de conflictele pozitive sau negative de competență.

Curtea recomandă abrogarea literei l), potrivit căreia „*îndeplinește și alte atribuții prevăzute de legea organică a Curții.*” Propunerea este justificată de împrejurarea că, în virtutea acestei dispoziții, Curtea, alături de atribuțiile “*de rang constituțional*” prevăzute la art.146 lit.a)-k), poate dobândi și alte atribuții instituite de legiuitorul ordinar prin legea ei de organizare și funcționare, atribuții “*de rang*” legal.

Așa fiind, în temeiul textului constituțional propus spre abrogare – art.146 lit.l), atribuțiile Curții Constituționale pot fi multiplicare ori de câte ori interese ale forțelor politice impun modificarea sau completarea legii de organizare a Curții. Curtea apreciază că, prin eliminarea dispoziției constituționale, este garantată independența instanței constituționale și se păstrează voința puterii constituționale originare cu privire la atribuțiile Curții limitativ prevăzute numai în cuprinsul Constituției.

Distinct de cele menționate mai sus, Curtea propune introducerea unei noi atribuții a Curții Constituționale, respectiv aceea de a se pronunța, din oficiu, asupra constituționalității deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție prin care soluționează recursurile în interesul legii. Propunerea formulată pornește de la împrejurarea că, pe de o parte, dezlegarea dată problemelor de drept deduse judecății este obligatorie pentru instanțele judecătorești, iar, pe de altă parte, potrivit prevederilor art.124 alin.(3) din Constituție, judecătorii sunt independenți și se supun numai legii.

Prin Decizia Curții Constituționale nr.838 din 27 mai 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr.461 din 3 iulie 2009, s-a statuat „În exercitarea atribuției prevăzute de art.126 alin.(3) din Constituție, Înalta Curte de Casație și Justiție are obligația de a asigura interpretarea și aplicarea unitară a legii de către toate instanțele judecătorești, cu respectarea principiului fundamental al separației puterilor, consacrat de art.1 alin.(4) din Constituția României. Înalta Curte de Casație și Justiție nu are competența constituțională să instituie, să modifice sau să abroge norme juridice cu putere de lege ori să efectueze controlul de constituționalitate al acestora.”

Curtea Constituțională apreciază că soluțiile pronunțate în recursul în interesul legii, obligatorii pentru instanțele de judecată, adoptate în vederea asigurării, interpretării și aplicării unitare a legii, trebuie să respecte exigențele constituționale, sens în care se impune controlul de constituționalitate al acestora.

VI) TITLUL VI – Integrarea euroatlantică

1. Referitor la modificarea art.148

„(1) România este stat membru al Uniunii Europene și exercită în comun cu celelalte state membre competențele stabilite de tratatele Uniunii.

(1¹) Ratificarea actelor de revizuire a tratatelor constitutive ale Uniunii Europene se face prin lege adoptată de Parlament, cu o majoritate de două treimi din numărul membrilor săi.

(2) Ca urmare a aderării României la Uniunea Europeană, prevederile tratatelor constitutive sau de revizuire precum și celelalte reglementări ale Uniunii cu caracter obligatoriu au prioritate față de dispozițiile contrare din legile interne.

(2¹) Ratificarea tratatului privind aderarea unui stat la Uniunea Europeană se face prin lege adoptată de Parlament, cu o majoritate de două treimi din numărul membrilor săi.”

Propunerea de revizuire nu face decât să consacre formal statutul de stat membru al Uniunii Europene, actualizând prevederile constituționale adoptate în perioada de preaderare. Noul text reia soluția constituțională referitoare la ratificarea, de această dată a actelor de revizuire a tratatelor constitutive ale Uniunii Europene și a tratatelor privind aderarea unor state la Uniunea Europeană, prin legi adoptate de Parlament, cu o majoritate de două treimi din numărul membrilor săi. De asemenea, legea de revizuire reia soluția care consacră prioritatea de aplicare a prevederilor tratatelor constitutive, precum și a celorlalte acte juridice cu caracter obligatoriu față de dispozițiile contrare din legile interne. De altfel, Curtea reține că, în urma aderării la Uniunea Europeană, statele membre trebuie să respecte un principiu fundamental al ordinii juridice comunitare și anume efectul direct al normelor adoptate de instituțiile Uniunii.

În plus, în cuprinsul noului articol nu se mai regăsește obligația Guvernului de a transmite Parlamentului proiectele actelor cu caracter obligatoriu înainte ca acestea să fie supuse aprobării instituțiilor Uniunii Europene.

Curtea observă că, în domeniile care impun aplicarea principiului subsidiarității, dispozițiile art.4 din Protocolul nr.2 privind aplicarea principiilor subsidiarității și proporționalității, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. C83 din 30 martie 2010, prevăd expres obligația instituțiilor Uniunii Europene de a transmite parlamentelor naționale proiectele legislative, astfel, „*Comisia transmite parlamentelor naționale proiectele sale legislative și proiectele sale modificate, în același timp în care le transmite organului legislativ al Uniunii.*

Parlamentul European transmite parlamentelor naționale proiectele sale de acte legislative, precum și proiectele sale modificate.

Consiliul transmite parlamentelor naționale proiectele de acte legislative emise de un grup de state membre, de Curtea de Justiție, Banca Centrală Europeană sau Banca Europeană de Investiții, precum și proiectele modificate.”

2. Referitor la modificarea art.149 cu denumirea marginală „Participarea la Tratatul Atlanticului de Nord”

„România este parte la Tratatul Atlanticului de Nord. Obligațiile care decurg din această calitate a României vor fi aduse la îndeplinire de către Parlament, Președintele României și Guvern.”

Propunerea de revizuire consacră formal statutul de parte la Tratatul Atlanticului de Nord, menționând expres autoritățile care au obligația de a îndeplini sarcinile care decurg din această calitate.

VII) TITLUL VIII – Dispoziții finale și tranzitorii

1. Curtea recomandă abrogarea dispozițiilor **art.154 alin.(2)** din Constituție, care prevăd obligația Consiliului Legislativ ca, în termen de 12 luni de la data intrării în vigoare a legii sale de organizare, să examineze conformitatea legislației cu prezenta Constituție și să facă Parlamentului sau, după caz, Guvernului, propuneri corespunzătoare, întrucât dispozițiile constituționale și-au epuizat efectele juridice, la momentul prezent, fiind caduce.

2. Referitor la modificarea art.155

“(1) Prezenta lege de revizuire a Constituției intră în vigoare după aprobarea ei prin referendum.

(2) Instituțiile prevăzute de Constituție, existente la data intrării în vigoare a legii de revizuire, rămân în funcțiune până la constituirea celor noi.

(3) Până la întrunirea legală a noului Parlament ales conform prezentei legi de revizuire, proiectele de legi și propunerile legislative în curs de legiferare se

dezbat și se adoptă potrivit dispozițiilor constituționale anterioare intrării în vigoare a legii de revizuire.

(4) După întrunirea legală a noului Parlament ales conform legii de revizuire, proiectele de legi și propunerile legislative adoptate sau respinse de către prima Cameră sesizată, potrivit dispozițiilor constituționale anterioare intrării în vigoare a legii de revizuire, se dezbat și se adoptă de către Parlament, într-o singură lectură, pe articole, urmate de votul final pe întreaga lege.”

Legea de revizuire prevede dispoziții tranzitorii menite să asigure continuitatea procesului legislativ și a activității Parlamentului.

Includerea unor dispoziții privitoare la intrarea în vigoare a legii de revizuire după aprobarea ei prin referendum art.155 alin.(1), precum și includerea unor dispoziții privitoare la supunerea legii de revizuire unui referendum, potrivit art.II „*Revizuirea adoptată prin prezenta lege se supune aprobării prin referendum organizat potrivit dispozițiilor art.151 alin. (3) din Constituția României*” al proiectului de lege este imprecisă. Astfel, Curtea consideră că dispozițiile art.II din legea de revizuire ar trebui reformulate în sensul următor: „*Legea de revizuire a Constituției României intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, a Hotărârii Curții Constituționale pentru confirmarea rezultatului referendumului național privind legea de revizuire.*”

Pentru considerentele arătate, în temeiul art. 146 lit.a) teza finală, al art.150 alin.(1) și art.152 din Constituție, precum și al art.19-21 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

1. Cu majoritate de voturi, constată că proiectul de lege pentru revizuirea Constituției a fost inițiat cu respectarea prevederilor art.150 alin.(1) din Constituție.

2. Cu majoritate de voturi, constată că eliminarea tezei a doua a art.44 alin.(8) din Constituție, potrivit căreia „*Caracterul licit al dobândirii se prezumă*” este neconstituțională, deoarece are ca efect suprimarea unei garanții a dreptului de proprietate, încălcându-se astfel limitele revizuirii prevăzute de art.152 alin.(2) din Constituție.

3. Cu majoritate de voturi, constată că modificarea alin.(2) și eliminarea alin.(3) ale art.72 din Constituție sunt neconstituționale deoarece au ca efect suprimarea unui drept fundamental al persoanei care ocupă o demnitate publică, încălcându-se astfel limitele revizuirii prevăzute de art.152 alin.(2) din Constituție.

4. Cu majoritate de voturi, constată că abrogarea alin.(2) și modificarea alin.(3) ale art.109 din Constituție sunt neconstituționale, deoarece au ca efect suprimarea unui drept fundamental al persoanei care ocupă o demnitate publică, încălcându-se astfel limitele revizuirii prevăzute de art.152 alin.(2) din Constituție.

5. Cu majoritate de voturi, constată că modificarea alin.(6) al art.126 din Constituție, în sensul introducerii sintagmei „*precum și a celor care privesc politicile fiscale și bugetare ale Guvernului, în condițiile legii contenciosului administrativ*” este neconstituțională, deoarece are ca efect suprimarea liberului acces la justiție, încălcându-se astfel limitele revizuirii prevăzute de art.152 alin.(2) din Constituție.

6. Cu majoritate de voturi, constată că modificările alin.(2) lit.a) și b) și alin.(3) ale art.133 sunt neconstituționale, deoarece au ca efect încălcarea independenței justiției, în contradicție cu dispozițiile art.152 alin.(1) din Constituție.

7. Supune atenției Președintelui României observațiile din considerentele prezentei decizii privitoare la următoarele dispoziții din proiectul de lege pentru revizuirea Constituției: art.6 alin.(3), art.52 alin.(3), art.64 alin.(1) și alin.(5), art.71 alin.(2), art.73 alin.(3) lit.s¹, art.76 alin.(1), art.87 alin.(1), art.90, art.92 alin.(3¹), art.95, art.98 alin.(2), art.105 alin.(1), art.107 alin.(4), art.114 alin.(1), art.124

alin.(3) și (4), art.133 alin.(5), art.146 lit.a), c), e) și l), art.154 alin.(2), art.155 alin.(1) și art.II.

8. Cu unanimitate de voturi, constată că celelalte prevederi din proiectul de lege pentru revizuirea Constituției nu contravin dispozițiilor constituționale.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Dezbaterile au avut loc în Ședințele Plenului Curții Constituționale din 16 și 17 iunie 2011, la care au participat: Augustin Zegrean, președinte, Aspazia Cojocaru, Acsinte Gaspar, Petre Lăzăroiu, Iulia Antoanella Motoc, Mircea Ștefan Minea, Ion Predescu, Valentin Zoltan Puskas și Tudorel Toader, judecători.

**PREȘEDINTELE
CURȚII CONSTITUȚIONALE,
AUGUSTIN ZEGREAN**

**PRIM MAGISTRAT – ASISTENT,
Marieta Safta**

**MAGISTRAT-ASISTENT ȘEF,
Senia Mihaela Costinescu**